

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Katedra anglického jazyka

Diplomová práce

**VYUŽITÍ PŘÍBĚHŮ VE VÝUCE ANGLICKÉHO
JAZYKA NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

Alexandra Suchá

Plzeň 2021

University of West Bohemia

Faculty of Education

Department of English

Thesis

**USING STORIES IN TEACHING PRIMARY
SCHOOL STUDENTS**

Alexandra Suchá

Plzeň 2021

ABSTRACT

Suchá, Alexandra. University of West Bohemia. June, 2021. Using stories in teaching primary school students. Supervisor: Mgr. Gabriela Klečková, Ph. D.

Diplomová práce se zabývá využitím metody storytellingu ve výuce angličtiny na prvním stupni základní školy. Teoretická část se zaměřuje na žáky mladšího školního věku a specifiky vyučování těchto žáků. Dále popisuje metodu storytellingu jako prostředek učení anglického jazyka, věnuje se přínosům využití příběhů, způsobům jejich prezentace, kritériím, podle kterých lze příběh vybrat, a zahrnuje také aktivity, které lze ve spojení s příběhy využít v různých částech hodiny. Praktická část se zabývá výzkumem, který byl realizován prostřednictvím dotazníkového šetření s žáky třetího a pátého ročníku základní školy. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké žánry a témata příběhů by si žáci pro výuku anglického jazyka zvolili a jaké aktivity preferují. Data byla analyzována, zanesena do grafů a popsána. V závěru práce jsou shrnuty výsledky výzkumu a doporučení do praxe.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Gabriele Klečkové, Ph.D., za trpělivý přístup a podnětné rady a připomínky při vedení mé diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 25. června 2021

.....

Jméno Příjmení

Obsah

I. ÚVOD	1
II. TEORETICKÁ ČÁST	2
Charakteristika žáků mladšího školního věku	2
Myšlení v období mladšího školního věku	2
Rozvoj řeči v období mladšího školního věku.....	3
Výuka cizího jazyka u žáků mladšího školního věku	4
Vliv věku na efektivitu učení cizího jazyka.....	5
Holistický přístup při výuce cizího jazyka.....	6
Teoretická východiska storytellingu	7
Storytelling ve výuce anglického jazyka	7
Přínosy využití příběhů v hodinách	8
Nástrahy a limity storytellingu.....	9
Způsoby prezentace příběhu	10
Výběr příběhu	11
Adaptace příběhů	14
Příprava před vyprávěním příběhu.....	15
Zásobník aktivit pro práci s příběhem.....	15
Aktivity zařazené před příběhem	15
Aktivity zařazené během příběhu	17
Aktivity zařazené po příběhu	19
III. METODICKÁ ČÁST.....	23
Popis výzkumu	23
Informace o respondentech dotazníku	23
Charakteristika školy	25
Nástroj výzkumu	25

IV. VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	26
Souhrnné odpovědi žáků první stupně	26
Odpovědi žáků jednotlivých tříd.....	31
Odpovědi žáků 3. A	31
Odpovědi žáků 3. B.....	35
Odpovědi žáků 5. B.....	39
Odpovědi žáků 5. C.....	43
Poznatky ze srovnání odpovědí jednotlivých tříd	46
Srovnání odpovědí jednotlivých ročníků	47
V. VYHODNOCENÍ VÝZKUMU.....	55
Doporučení do praxe vyplývající z výzkumu	56
Omezení výzkumu	56
Další otázky vyplývající z výzkumu	57
VI. ZÁVĚR	58
POUŽITÁ LITERATURA.....	59
PŘÍLOHY	61

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Porovnání obtížnosti pohádkových knih	12
Tabulka 2 - Počet respondentů a jejich rozložení ve třídách	24

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Respondenti dle pohlaví	24
Graf č. 2 - Věkové složení respondentů	24
Graf č. 3 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil?	26
Graf č. 4 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme?	27
Graf č. 5 Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat?	28
Graf č. 6 – Raději by sis příběh v angličtině... ..	29
Graf č. 7 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (3. A)	31
Graf č. 8 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (3. A)	32
Graf č. 9 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (3. A)	33
Graf č. 10 – Raději by sis příběh v angličtině... (3. A)	34
Graf č. 11 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (3. B)	35
Graf č. 12 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (3. B)	36
Graf č. 13 - Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (3. B)	37
Graf č. 14 – Raději by sis příběh v angličtině... (3. B)	38
Graf č. 15- Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (5. B)	39
Graf č. 16 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (5. B)	40
Graf č. 17 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (5. B)	41
Graf č. 18 – Raději by sis příběh v angličtině... (5. B)	42
Graf č. 19 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (5. C)	43
Graf č. 20 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (5. C)	44
Graf č. 21 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (5. C)	45
Graf č. 22 – Raději by sis příběh v angličtině... (5. C)	46
Graf č. 23 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (3. ročník)	47
Graf č. 24 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (5. ročník)	48

Graf č. 25 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (3. ročník)	49
Graf č. 26 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (5. ročník)	50
Graf č. 27 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (3. ročník).....	51
Graf č. 28 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (5. ročník).....	52
Graf č. 29 – Raději by sis příběh v angličtině... (3. ročník).....	53
Graf č. 30 – Raději by sis příběh v angličtině... (5. ročník).....	53

I. ÚVOD

Vyprávění příběhů je součástí lidského života již od dávných časů. V dnešní hektické době bohužel tato tradiční metoda ustupuje do pozadí a je často vytlačována moderními technologiemi. Vyprávění pohádek a příběhů je ale nezbytná součást při učení se mateřskému jazyku. Pro děti je vypravování přirozené a známé, a poskytuje tak účinný způsob, jak žáky učit i jazyku cizímu. Při výuce pomocí příběhů se osobnost žáků nerozvíjí pouze po stránce vzdělávací, ale také výchovné, neboť v příbězích jsou zakotvena i různá morální ponaučení. Bohužel je tato metoda v hodinách některých učitelů stále opomíjena.

Cílem teoretické části diplomové práce je pohlédnout na příběhy jako na nástroj učení při výuce anglického jazyka na prvním stupni základní školy. Zabývá se žákem mladšího školního věku a popisuje charakteristické rysy jeho myšlení v tomto období. Věnuje se také specifikám vyučování cizího jazyka u žáků na prvním stupni základní školy. Dále vymezuje pojem storytelling jako jednu z metod holistického učení cizímu jazyku. Podrobněji rozebírá důvody, proč příběhy zařazovat do hodin anglického jazyka. Detailně také popisuje, jak postupovat při výběru příběhu a nastiňuje aktivity pro práci s příběhy v různých částech hodiny.

Praktická část realizuje výzkum, jehož cílem bylo zjistit, jaké žánry a témata příběhů by si vybrali sami žáci a pomocí kterých aktivit by chtěli s příběhy pracovat. Výzkum proběhl ve 3. a 5. ročníku základní školy prostřednictvím dotazníkového šetření. Výsledky jsou získány analýzou dotazníku, zaneseny do grafů a následně interpretovány a okomentovány. V další kapitole jsou srovnány odpovědi žáků jednotlivých ročníků. Na základě výsledných zjištění jsou stanovena doporučení do praxe.

II. TEORETICKÁ ČÁST

Tato kapitola zpracovává teoretickou část diplomové práce. Charakterizuje žáky mladšího školního věku, popisuje myšlení dětí v tomto období a zabývá se specifikou učení cizího jazyka žáků na prvním stupni. Dále se věnuje metodě storytellingu a jejímu využití ve výuce anglického jazyka. Přibližuje výhody využití příběhu v hodinách a popisuje také kritéria při výběru příběhu.

Charakteristika žáků mladšího školního věku

Langmeier a Košířová (2006) uvádějí, že jako období mladšího školního věku bývá označován úsek od začátku školní docházky, kdy dítě dovrší šest až sedm let, do prvních známek pohlavního dospívání mezi jedenáctým a dvanáctým rokem (s. 117). Vágnerová (1998) dále dělí mladší školní věk na raný školní věk, který trvá od šesti do sedmi let, a střední školní věk trávající od sedmi až osmi let do dvanácti let (s. 163). Thorová (2015) využívá jinou terminologii. Úsek života od šesti do dvanácti let nazývá obdobím středního dětství a dále ho dělí na rané střední dětství a pozdní střední dětství. (s. 405). V souvislosti s výukou cizích jazyků se v anglické literatuře setkáme s pojmem Young Learners, který zahrnuje žáky od pěti do dvanácti let (Cameron, 2019).

Myšlení v období mladšího školního věku

V období mladšího školního věku se u dítěte objevují značné změny v myšlení. Piaget tuto etapu označil jako fázi konkrétních logických operací. Jedním ze základních znaků dětského myšlení v tomto období je reverzibilita, neboli pochopení vratnosti logických operací. Žák chápe, že pokud z celku odebere určitou část, změní situaci. Ví ale také, že pokud totéž vrátí zpět, bude situace stejná jako na počátku (Vágnerová, 1999, s. 163-166).

Dalším důležitým jevem je schopnost konzervace. Dítě rozumí, že si předmět při změně vzhledu ponechává své vlastnosti (např. množství). Pochopení konverzace vlastností předmětů probíhá v etapách. Žák postupně začne chápat stálost počtu, hmoty, délky, objemu, váhy a plochy (Thorová, 2015, s. 405).

Velmi významným aspektem operačního myšlení je schopnost decentrace. Dítě již není limitováno pouze jedním pohledem na daný předmět či jev a při řešení problému bere v potaz více hledisek. Je tak schopné posuzovat předmět podle více kritérií (Thorová, 2015, s. 406).

Dítě při poznávání reality používá různé typy logických operací, jako například klasifikaci a inkluzi. Žáci jsou schopni vytvářet třídy a podtřídy a do nich zařadit předměty podle jejich vlastností. Děti od sedmi do osmi let jsou schopny třídít podle dvou aspektů (např. barvy a tvaru) a podle kombinace vlastností až do čtyř kategorií. Pomocí inkluze dokáží pochopit podřazení prvků do určité třídy (Vágnerová, 1999, s. 164).

Dále se u dětí rozvíjí schopnost indukce neboli zobecňování. Žáci v mladším školním věku dokáží už poměrně dobře ze specifických informací vyvodit informaci obecnou. Dedukce, tedy opačný proces, kdy se z obecné informace vyvodí specifická, je pro ně ale stále velmi náročná operace (Thorová, 2015, s. 405).

Jedním ze znaků myšlení školáků na prvním stupni je také schopnost seriality. Děti dokáží řadit předměty podle jejich vlastností a jevy podle časové posloupnosti, například kostky od nejmenší po největší. Schopnost uspořádat objekty je nezbytná pro osvojení si základních matematických dovedností (Thorová, 2015, s. 406).

Thorová (2015) dále jako jeden z aspektů operačního myšlení uvádí pojem tranzitivní inference, tedy schopnost porovnat dva prvky pomocí prvku třetího. Například z tvrzení „Honzík je vyšší než Maruška. Maruška je vyšší než Anička.“ žáci vyvodí, že Honzík je vyšší než Anička (Thorová, 2015, s. 406).

Období mladšího školního věku je charakteristické svým specifickým myšlením. Typickým znakem je schopnost reverzibility, konzervace, decentrace, tranzitivní interference, seriality, dále také indukce a klasifikace. Celá tato etapa se pro své projevy nazývá fází konkrétních logických operací.

Rozvoj řeči v období mladšího školního věku

S nástupem do školy se u žáků kromě myšlení rozvíjí také řeč. Slovní zásoba dítěte je již při vstupu do školy značná a nadále se rozšiřuje. Některé výzkumy uvádějí, že žáci první třídy znají okolo 20 000 slov, mezi dětmi ale panují velké rozdíly v závislosti na

podnětnosti prostředí, individuálních vlohách a pohlaví. Významný posun můžeme zaznamenat také v artikulaci. Některé problémy, jako například patlavost, často samy po nástupu do školy vymizí i bez nutnosti logopedické péče. (Langmeier & Krejčířová, 2006, s. 122-123).

Výuka cizího jazyka u žáků mladšího školního věku

Již na první pohled je zřejmé, že mezi výukou cizího jazyka dětí a adolescentů či dospělých jsou značné rozdíly. Žáci mladšího školního se učí s nadšením, chtějí si získat přízeň učitele. Navíc se na rozdíl od dospělých méně stydí před ostatními mluvit, což jim usnadňuje osvojit si správný přízvuk. Na druhou stranu neudrží pozornost po delší dobu, mohou snadno ztratit o věc zájem, a pokud se jim úkol zdá těžký, snadno ztrácejí motivaci. Abychom ale pochopili, jak se žáci mladšího školního věku učí cizí jazyk, je nutné se do problematiky ponořit hlouběji (Cameron, 2019, s. 1).

Jean Piaget na dítě nahlížel jako na aktivního jedince a myslitele, který se učí především vlastní činností. Zavádí pojmy asimilace a akomodace, které jsou při učení se novým věcem zásadní. Asimilace je proces, kdy dítě přijímá a osvojuje si nové vjemy a začleňuje je do již stávajících schémat. Akomodace pak znamená přizpůsobení svých kognitivních struktur okolnímu světu. Díky těmto procesům se dítě vyvíjí (Thorová, 2015, s. 255). Z Piagetova uvažování je pro výuku jazyků důležitá myšlenka dítěte jako aktivního jedince, který se učí manipulování s předměty nebo myšlenkami. To nám pomůže pochopit, jak žáci reagují na jednotlivé aktivity. Z Piagetových myšlenek také vyplývá význam prostředí pro výuku, neboť dětem poskytuje příležitost k učení (Cameron, 2019, s. 4-5).

Zatímco Piaget viděl dítě uprostřed světa plného věcí, Vygotskij přemýšlel nad dítětem jako nad aktivním myslitelem ve světě plném lidí, kteří mu zprostředkovávají poznání. Zavedl pojem fáze nejbližšího kognitivního vývoje (Zone of Proximal Development, zkráceně ZPD), což označuje vzdálenost mezi aktuální úrovní výkonu a potenciální úrovní, které žák může s pomocí dospělých dosáhnout. Myšlenky Vygotského využijeme při plánování lekcí i při každodenní komunikaci s žáky (Cameron, 2019, s. 8).

Jerome Bruner považoval jazyk za nejdůležitější nástroj kognitivního růstu. Při výzkumu komunikace mezi rodičem a dítětem zavedl s kolegy pojem scaffolding (Wood, Bruner & Ross, 1976). Scaffolding, v překladu lešení či opora, je soubor podpůrných

opatření, která dítěti pomáhají překonávat překážky v učení. Je to ale podpora pouze dočasná, která směřuje k tomu, aby byl žák schopen později podobný úkol splnit sám (Gibbons, 2002, s. 10).

Wood uvádí hned několik způsobů, jaké strategie lze k podpoře učení žáka využít. Učitel může například vyzdvihnout důležité informace a připomenout cíle aktivity, navrhopvat, modelovat situaci, rozčlenit aktivitu na menší části a mnoho dalšího (Cameron, 2019, s. 8-9).

Bruner také zmiňoval důležitost rutin nejen při výuce jazyka. Ty poskytují žákům bezpečí a zároveň nabízejí příležitosti ke kognitivnímu růstu. Jako příklad uvádí čtení příběhu dětem před spaním od útlého dětství. Činnost se stále opakuje, postupem času se ale mění knihy a také role rodiče a dítěte. To se stále více zapojuje, postupně může začít odpovídat na otázky, diskutovat, dokončovat věty, až nakonec může samo přecíst příběh rodiči (Cameron, 2019, s. 9-10).

Rutiny využíváme také ve školním prostředí. Příkladem je typická situace ze třídy, kterou žáci dobře znají – rozdávání pracovních listů spolužákům. Nejdříve žákům dáváme instrukce v jednoduchých větách podle jejich jazykové úrovně. Právě povědomost pomáhá dětem pochopit náš záměr a význam jazyka. Postupně můžeme instrukce obměňovat a používat komplexnější a náročnější věty. Rutina žákovi poskytne podporu a pomůže mu porozumět (Cameron, 2019, s. 10-11).

Vliv věku na efektivitu učení cizího jazyka

Dlouho se předpokládalo, že se člověk cizí jazyk učí v dětském věku lépe než jako dospělý. Věřilo se totiž, že před nástupem puberty využívá lidský mozek při výuce cizího jazyka stejné mechanismy jako při osvojování si mateřského jazyka. Tato hypotéza tvrdila, že pokud se člověk začne učit cizí jazyk až v pozdějším období, nelze dosáhnout stejných výsledků, jako kdyby začal v dětském věku. Tato teorie si našla své zastánce i odpůrce. Pozdější studie (Kim, 1997), která zkoumala aktivitu mozku bilingválních dětí, objevila, že u těchto dětí jsou při učení se jazyku využívány jiné části mozku (Cameron, 2019, s. 13, 14).

Rixon (1999) uvádí, že spíše než věk jsou při učení se cizímu jazyku důležitější faktory jako například vhodné podmínky k učení ve třídě i mimo ni (Shin & Crandal, 2013, s. 5).

Přestože se mnoho odborníků shoduje na tom, že se adolescenti učí cizí jazyk efektivněji než žáci mladšího věku, existuje hned několik důvodů, proč začít s výukou jazyka v brzkém věku. Podstatným argumentem je čas, který do studia vložíme. Dítě, které s výukou začne již na prvním stupni základní školy, má mnohem více příležitostí získat zkušenosti a procvičovat. Studie dále prokázaly, že pokud se člověk začne učit cizí jazyk před jedenáctým rokem, je větší pravděpodobnost, že zvládne výslovnost přirozeněji, pokud má ke studiu správné podmínky. Odborníci tvrdí, že i v pozdějším věku může člověk dosáhnout přízvuku jako rodilý mluvčí, dřívější start ale v oblasti výslovnosti přináší velké výhody. Navíc menší děti nemají problém opakovat po učiteli a imitovat, zejména při zábavných a kreativních aktivitách. Další výhodou rané výuky cizího jazyka je získání povědomí o ostatních kulturách a jejich pochopení, což je velmi důležitý aspekt. V neposlední řadě brzká výuka cizího jazyka s sebou přináší také větší pružnost myšlení (Shin & Crandal, 2013, s. 5-6).

Holistický přístup při výuce cizího jazyka

Holistický neboli celostní přístup ve vzdělávání je zaměřen na komplexní rozvoj osobnosti žáka. Nezaměřuje se pouze na mentální stránku, ale cílí také na fyzický, emocionální a sociální vývoj dítěte. Holistický přístup ve výuce cizího jazyka zahrnuje hned několik principů:

- vzdělávání celé osobnosti žáka
- podpora kooperace a vzájemného respektu
- zajištění rozvoje dovedností ve všech aspektech života
- orientace na žáka
- založení na zkušenostech

(Elovskaya, Stanchuliak & Karandeeva, 2019).

Mezi metody reprezentující celostní přístup patří například tematické vyučování nebo storytelling, který je podrobněji rozebrán v následující kapitole.

Teoretická východiska storytellingu

Storytelling, v překladu vyprávění příběhů, je disciplína, která spočívá v interaktivním předávání příběhu posluchačům, většinou ústní formou. Storytelling klade specifické nároky na jazykové umění vypravěče. Dobrý vypravěč by měl umět zaujmout, umět ovládat svůj hlas a řeč těla. Přestože ne každému jsou tyto dovednosti vlastní, je možné je trénovat a rozvíjet je (Pavlovská, 2011).

Storytelling našel své využití v mnohých oborech, jako je třeba marketing a vzdělávání. Právě ve vzdělávání má své nezastupitelné místo. Vyprávění příběhů můžeme využít napříč předměty. Na prvním stupni se nabízí využití v českém jazyce, přírodovědě a vlastivědě, dramatické výchově a dalších. Storytelling je klíčový při učení se mateřskému jazyku, své nezastupitelné místo má ale také při učení se jazyku cizímu (Watts, 2006, s. 6).

Narace se stala objektem zájmu humanitních věd ve druhé polovině 20. století. V té době se do popředí dostává zájem o člověka a jeho jedinečnost a svébytnost. Za počátek moderního výzkumu narace můžeme považovat objev principu vyprávění, které ve svém díle popsal ruský lingvista Vladimir Jakovlevič Propp v roce 1928. Překlad jeho díla o třicet let později do francouzštiny a angličtiny vedl k zpřístupnění jeho poznatků, dalšímu rozvoji výzkumů narace a rozšíření vyprávění z původní literárněvědné domény do dalších disciplín, jako je například didaktika a pedagogika (Zajícová, 2008, s. 9).

Storytelling ve výuce anglického jazyka

Dříve nemělo využívání pohádkových knih a vyprávění při výuce anglického jazyka mezi učiteli velkou podporu, a to z mnoha důvodů. Velmi často se jednalo o nepochopení hodnoty příběhů pro výuku cizího jazyka. Mnoho učitelů nemělo s touto metodou dostatečné zkušenosti, což byla také jedna z příčin, proč nebyla tato metoda příliš využívána. Některým pedagogům chyběl dostatek důvěry ve vlastní vypravěčské schopnosti, proto se využití příběhů v hodinách cizího jazyka vyhýbali. Mezi mnohými také panovalo přesvědčení, že jsou autentické pohádkové knihy napsány příliš složitým jazykem, kterému by žáci mladšího školního věku neporozuměli. Jiní jako důvod pro stranění se příběhům uvedli přílišnou dětinskost autentických knih, které jsou původně určeny nejmenším dětem (Ellis & Brewster, 2014, s. 6).

V průběhu let se ale postoj k příběhům ve výuce cizího jazyka značně změnil. Storytelling je nyní uznávanou metodou zejména v kontextu výuky žáků mladšího školního věku. Roli vyprávění příběhů ve výuce cizího jazyka se věnuje mnoho autorů, jako například Gail Ellis a Jean Brewster, Eleanor Watts, Andrew Wright a mnoho dalších, kteří ve svých knihách popsali nedozírnou hodnotu pohádek a příběhů pro rozvoj dovedností v cizím jazyce. Pro učitele bylo vydáno mnoho metodik, jak s příběhy pracovat. Tématem se také zabírají různé vědecké články a časopisy. V současnosti tedy mají pedagogové k dispozici velký výběr zdrojů, ze kterých mohou čerpat informace, jak příběhy v hodinách využít.

Přínosy využití příběhů v hodinách

Příběhy jsou nezbytnou součástí výuky mateřského jazyka a stejně tak jsou důležité i při učení se cizímu jazyku. Pohádkové příběhy rozvíjejí žáky v různých oblastech. Autoři Ellis a Brewster (2014) udávají nespočet důvodů, proč do výuky anglického jazyka zařadit storytelling:

Děti příběhy milují a rády jim naslouchají. Příběhy jsou tak pro ně především motivací. Jsou prvkem, který dokáže zpestřit klasickou výuku. Umožňují vyučovat cizí jazyk hravou formou, což je zejména u žáků mladšího školního věku velmi důležité. Pomáhají tak budovat pozitivní vztah ke vzdělávání a cizímu jazyku.

Děti rády poslouchají příběhy stále dokola, mohou je slyšet několikrát a stejně se jim neomrzí. Jejich opakováním se žáci seznamují s různými jazykovými jevy a upevňují si ty, které již znají. Je zapotřebí, aby se v příběhu slovní zásoba a gramatické struktury často opakovaly. To totiž žákům usnadní zapamatování si těchto jevů.

Příběhy mohou sloužit jako nástroj, pomocí kterého může učitel nastínit novou slovní zásobu a gramatiku. Nabízí také možnost, jak zopakovat učivo, které již žáci dobře znají. Vyprávění příběhů nám také přináší benefity v oblasti výslovnosti. Posloucháním příběhů, které se i několikrát opakují, se žáci seznamují se správnou intonací, přízvukem a výslovností cizího jazyka.

Příběhy uspokojují individuální vzdělávací potřeby žáků. Metoda storytellingu je vhodná pro různé učební typy žáků – vizuální, auditivní i kinestetické. Učení je tak pro žáky smysluplnější a snazší. Příběhy se pojí se širokou škálou aktivit, které umožňují aktivní a tvořivé zapojení žáků zábavnou formou. Děti se tak učí cizímu jazyku pro ně přirozeným způsobem.

Pohádkové příběhy navazují na mnoho aktivit, které využívají čtyř základních jazykových dovedností: poslech, mluvení, čtení a psaní. Mohou tak rozvíjet žáky v různých oblastech v závislosti na tom, jaké aktivity si učitel připraví. Dále také rozvíjejí různé strategie učení, například hledání hlavních informací v příběhu na základě poslechu, předvídání, odhadování významů a tvoření hypotéz.

Žáci se pomocí příběhů učí cizí jazyk v kontextu. Pokud se s jazykovými jevy setkají v reálných situacích, je to pro ně mnohem srozumitelnější a lépe zapamatovatelné, než když se je učí izolovaně. Žákům pomáhá i to, že učitel pro porozumění příběhu využívá obrázky a gesta.

Příběhy podporují plynulost vyjadřování v cizím jazyce. Zejména pro žáky, kteří s cizím jazykem začínají, je obvykle komunikace obtížná – často se bojí mluvit, protože si nejsou jisti svojí úrovní cizího jazyka, bojí se dělat chyby. Pokud ale slyší příběh po několikáté, jsou většinou schopni ho převyprávět za pomoci jednoduchých vět, které se v něm objevily.

Správně vybraný příběh nabízí širokou škálu mezipředmětových vazeb. Do hodiny anglického jazyka tak můžeme pomocí metody *storytellingu* integrovat přírodní vědy, matematiku, dějepis, hudební, tělesnou, výtvarnou a dramatickou výchovu a další.

Příběhy, zejména pohádky, podporují představivost. Pomocí nich se dítě samo dostává do centra dění. Může se ztotožnit s hlavní postavou a vidět věci z různých úhlů.

Příběhy v nás vyvolávají různé emoce. Často nás mohou rozesmát, rozveselit, ale třeba také rozesmutnit. Žáci mohou svoje pocity sdílet mezi sebou, což pomáhá budovat jejich sociální a emoční kompetence.

Pohádkové příběhy mají nejen vzdělávací, ale také výchovnou hodnotu. Jsou výborným nástrojem, jak žáky naučit porozumění vůči odlišným národům a náboženstvím. V příbězích a pohádkách se odráží prostředí a kultura, ve které žije autor. Dávají tak žákům příležitost seznámit se s odlišnými kulturami a postoji. Často také nabízejí různá morální ponaučení (Ellis & Brewster, 2014, s. 7).

Nástrahy a limity storytellingu

Přestože metoda *storytellingu* s sebou přináší nesporná pozitiva, i zde najdeme určité nevýhody a nástrahy, které nás mohou při plánování hodiny s příběhem potkat. Jednou z největších nevýhod je zřejmě časová náročnost jak při přípravě hodiny, tak i v samotné

výuce. I to je zřejmě jeden z důvodů, proč učitelé nezařazují příběhy do výuky příliš často. Metoda také může být náročná na přípravu pomůcek. Digitální storytelling vyžaduje specifické technologie a jejich znalost. Jedním z limitů je také počet žáků ve třídě a úroveň znalosti cizího jazyka. Dále metoda storytellingu klade vysoké nároky na vypravěčské schopnosti učitele, které je ale možné trénovat, pokud jimi člověk nedisponuje (Ramasubramanian & Albrecht, 2018, s. 133).

Způsoby prezentace příběhu

Nabízí se otázka, zda bychom měli příběh číst přímo z knihy, nebo ho spíše vyprávět z paměti. Způsobů, jakými můžeme vyprávět příběh, je celá řada. Každý z nich má různé výhody, je tedy na nás, který zvolíme.

Velkou výhodou čtení z knihy je to, že si příběh nemusíme pamatovat. Žáci vždy uslyší ten samý text a je pro ně jednodušší předvídat, co bude v ději následovat. Zároveň při čtení nemusíme mít obavy z toho, že bychom udělali v cizím jazyce chybu. Žáky tím také motivujeme k vlastní četbě, neboť vidí, že knihy mohou být zdrojem zajímavých příběhů a nápadů. Při čtení se můžeme lépe soustředit na intonaci našeho hlasu. Na druhou stranu se někdy můžeme příliš začíst do knihy a ztratit kontakt s posluchači. Musíme si také dát pozor na správnou techniku čtení (Wright, 2008, s. 14).

Některým lidem více vyhovuje příběh říkat z paměti. Zatímco vyprávíme, můžeme s žáky neustále udržovat oční kontakt a případně reagovat, pokud z výrazů obličeje či řeči těla poznáme, že příběhu nerozumí. Pokud nečteme z knihy, můžeme si příběh různě upravit podle naší potřeby. Někdy je na místě jazyk přizpůsobit našim posluchačům – pokud jsou žáci začátečníci, je vhodné příběh zjednodušit. V případě nedostatku času můžeme některé pasáže příběhu zcela vynechat, pokud to nenaruší děj. Vyprávění příběhu bez opory v knize ale klade vyšší nároky na paměť, je také možné, že se můžeme dopustit chyb v cizím jazyce (Morgan & Rinvoluceri, 1984, s. 10).

Zejména pro žáky mladšího školního věku je velmi atraktivní, když učitel příběh zdramatizuje. Pokud se učitel vžije do postav, mění hlas a výraz v obličeji podle toho, co se v knize zrovna děje, dostane vyprávění příběhu nový rozměr (Watts, 2006, s. 8).

Další možností je nechat žáky přečíst si příběh samostatně. Přestože se i takto mohou žáci hodně naučit, tento způsob volíme spíše u starších dětí, které už mají více zkušeností s příběhy (Watts, 2006, s. 8).

V poslední době se objevuje také digitální storytelling, který propojuje příběhy s moderními technologiemi. Pohádky vyprávíme skrze výpočetní techniku pomocí různých videí, hudby, fotografií a textů (Pavlovská, 2011).

Výběr příběhu

Prvním krokem při plánování lekce je výběr vhodného příběhu. K dispozici máme mnoho druhů. Nejčastěji používané jsou pohádky, se kterými mají děti mladšího školního věku největší zkušenosti a které jim jsou nejbližší. Můžeme ale využít i jiné žánry, jako například mýty a báje, humorné povídky, fantasy, historické příběhy a mnoho dalších.

Čerpat můžeme z širokého spektra zdrojů. Nabízí se využití pohádkových knih a různých časopisů vydaných speciálně pro výuku cizího jazyka. Možností je ale také vybrat knihu určenou pro rodilé mluvčí. Zdrojem příběhů různých žánrů je internet. Příběhy jsou k nalezení také v některých učebnicích anglického jazyka. K inspiraci můžeme využít i televizi či různá divadelní představení. Můžeme využít také své zkušenosti a vytvořit vlastní příběh (Wright, 2008, s. 9).

Výběr příběhu je velmi subjektivní záležitostí, kde velkou roli hrají osobní preference člověka. Přesto však můžeme najít znaky, které kvalitní příběhy spojují. Dobrý příběh by měl především upoutat, a to hned v úvodu. Aby udržel pozornost posluchačů, měl by mít napínavý děj se zajímavou zápletkou. Posluchač by se měl snadno vcítit do postav a vžít do děje. Důležité také je, aby se příběh líbil samotnému vypravěči, a ten ho tak mohl předat publiku s nadšením a zápalem (Cameron, 2019, s. 168).

Při výběru příběhu jako výukového nástroje bychom se měli zaměřit na různá psychologická, sociální, kognitivní a jazyková kritéria. Gail Ellis a Jean Brewster (2014) předkládají hned několik aspektů, které při výběru příběhu zvažujeme. Jedním z nich je obsah příběhu. Děj by měl zaujmout už od první chvíle, měl by být jasný a jednoduchý. Obsahovat by měl překvapivou zápletku a rozuzlení. V příběhu by se měly vyskytovat postavy, se kterými se žáci snadno ztotožní. Děj by také neměl být příliš dlouhý, vyhnout bychom se měli příběhům s dlouhými popisnými pasážemi.

Dalším důležitým kritériem je úroveň jazyka. Vybrat bychom měli text, který pro žáky bude přiměřeně obtížný. Přesto, že žáci nemusí znát všechna slova, která se v příběhu vyskytují, měli by být schopni rozumět hlavní dějové lince. K tomu jim dopomáháme pomocí ilustrací či mimiky. U cizojazyčných pohádkových knih není úplně jednoduché určit, pro jakou úroveň jazyka se hodí. Mnoho z nich může být využito pro žáky různých věkových kategorií a s různou znalostí cizího jazyka, v závislosti na individuálních schopnostech dětí a na tom, jak s knihou pracujeme. Autoři Ellis a Brewster seřadili nejznámější pohádkové knihy pro výuku anglického jazyka podle obtížnosti následovně:

Tabulka 1 - Porovnání obtížnosti pohádkových knih

Obtížnost jazyka	Název příběhu
Jednoduchá	Brown bear, brown bear, what do you see?
Středně těžká	The Kangaroo from Woolloomooloo
	My Cat Likes to Hide in Boxes
	Mr McGee
	The Very Hungry Caterpillar
	Meg's Eggs
	The Clever Tortoise
	The Elephant and the Bad Baby
Nejobtížnější	Something Else
	Funnybones
	Princess Smartyants
	Jim and the Beanstalk

Sledujeme také jazykové prostředky a struktury, které jsou v příběhu obsaženy. Jazyk by měl být bohatý a expresivní, zároveň by ale neměl být příliš náročný. Je vhodné, když se gramatické struktury v textu často opakují, žáci si je tak mohou snáze osvojit. Pro žáky mladšího školního věku je vhodné zařadit příběhy s rýmy, rytmem a zvukomalebnými slovy.

Při výběru nesmíme zapomenout také na ilustrace, které jsou pro žáky na prvním stupni klíčové. Obrazový materiál by měl poskytnout dostatečnou oporu k pochopení textu. Ilustrace by měly být dostatečně velké, aby byly viditelné i ze zadních lavic.

Dobře zvolený příběh rozvíjí žáky nejen po stránce vzdělávací, ale také výchovné. Proto vždy sledujeme také morální hodnoty a postoje, které text žákům předává. Vždy bychom ale měli zkontrolovat, zda se v knihách neobjevují postoje a hodnoty, které nejsou v naší kultuře akceptovatelné (Ellis & Brewster, 2014, s. 19).

Zamyslet bychom se měli také nad didaktickým potenciálem textu. Správně vybraný příběh by měl rozvíjet učební strategie žáků a navazující aktivity by měly být přizpůsobeny různým učebním stylům. Myslet bychom měli také na to, umožňuje-li nám příběh přesáhnout i do jiných oborů. Příběhy poskytují základ pro mezipředmětové vztahy, a umožňují tak dítěti poznávat svět komplexně. Často mají vazbu na:

- matematiku – počítání příkladů, porovnávání velikostí,
 - biologii – životní cykly zvířat a rostlin, informace o různých druzích živočichů a rostlin,
 - geografii – cizí země a jejich kultury, používání map a atlasů,
 - dramatickou výchovu – pantomima, role postav,
 - tělesnou výchovu – tělovýchovné aktivity s náměty z příběhu, předvádění pohybů zvířat,
 - hudební výchovu – zpěv písní z příběhů, rytmizace, hudební doprovod k textu,
 - výtvarnou výchovu – malování/kreslení obrazu podle příběhu, vyjádření příběhu s využitím barev,
 - historii – porozumění toku času, historie cizích kultur,
 - pracovní činnosti – kreativní vytváření výrobků v činnostech navazujících na příběh, vytváření trojrozměrných modelů,
- (Ellis & Brewster, 2014, s. 7).

Kromě výše zmíněných kritérií bychom se měli zamyslet také nad tím, kdo jsou naši posluchači. Jak uvádí Eleanor Watts (2006), různé věkové kategorie žáků mají své specifické potřeby.

Nejmladší žáci od čtyř do sedmi let potřebují příběhy s jednoduchým dějem a jasnou pointou. Je vhodné, když se fráze v příbězích často opakují. Žáky bychom měli do příběhu aktivně zapojit, využít dramatizace, tvořivých činností atd. Měli bychom zařazovat zejména ústní aktivity, kde není potřeba psát.

I pro skupinu starších žáků (od sedmi do dvanácti let) je vhodné zařadit zábavné a tvořivé aktivity. Protože už ale starší žáci dokáží lépe vyvozovat a usuzovat, můžeme využít příběhy se složitějším dějem. Zařazujeme také více aktivit k procvičení čtení a psaní. S jazykem můžeme pracovat strukturovaněji, kromě významu se zaměříme i na gramatiku nebo formu jazyka (Watts, 2006, s. 9).

Adaptace příběhů

Pokud si vybereme příběh, měli bychom se zamyslet nad tím, zda by nebylo vhodné ho upravit a zjednodušit, a přizpůsobit ho tak potřebám našich žáků. Při adaptaci se zaměřujeme na slovní zásobu, gramatické struktury a délku příběhu.

Andrew Wright (2008) uvádí, jak při adaptaci postupovat. V příběhu vyhledáme obtížná slova a nahradíme je jednoduššími obraty (např. slovo *oculist* zaměníme za slovní spojení *eye doctor*). Stejně tak idiomy můžeme nahradit pro žáky srozumitelnějším sdělením. Zkontrolujeme, zda se v příběhu neobjevují věty s odlišným slovosledem. Někdy totiž autoři pořadí slov přehodí. Zde musí opět učitel rozhodnout, zda by byl odlišný slovosled pro jeho žáky matoucí, nebo zda původní větu nechá nezměněnou. Ve většině příběhů autoři využívají přítomný čas prostý nebo minulý prostý. V některých případech se ale může objevit i více časů, potom je tedy na nás, zda bychom mohli příběh zjednodušit i po této stránce (např. předminulý čas průběhový *had been eating* je vhodné vyměnit za minulý čas prostý *ate*). Pokud se v příběhu objevují dlouhá souvětí, je možné je rozdělit na dvě samostatné věty pro lepší srozumitelnost. V kumulativních příbězích, tedy takových, kde se neustále opakuje myšlenka, je možné vynechat některé události či postavy, abychom příběh zkrátali (s. 12).

Příprava před vyprávěním příběhu

Před samotným vyprávěním je velmi důležité oddělit příběhy od klasického vyučování. Žáky musíme dostat do správného nastavení mysli a naladit je na nadcházející příběh. Je důležité vyvolat v nich pocit, že se bude dít něco speciálního. Andrew Wright (2008) uvádí několik možností, které můžeme zařadit před vlastním vyprávěním a pomocí kterých žáky na storytelling připravíme. Můžeme změnit uspořádání třídy. Vhodné je například poskládat židle do půlkruhu, u žáků mladšího školního věku se nejvíce nabízí sezení v kroužku na koberci. Důležité je, aby děti seděly blízko k nám a dobře nás viděly a slyšely. Zároveň ale také kruh dává pocit bezpečí. Speciální atmosféru můžeme navodit také rekvizitou. Někteří učitelé si nosí klobouk, kabát nebo třeba maňaska. Dále můžeme před každým vyprávěním příběhů využít hudbu. Ta by měla být stále stejná, aby si na ni děti zvykly. Při poslechu známé melodie pak budou vědět, že bude následovat vyprávění. Jednou z možností je také napsat na tabuli krátkou větu nebo heslo typu *Story time* (s. 18, 19).

Zásobník aktivit pro práci s příběhem

Poté, co vybereme příběh, je důležité promyslet, které aktivity v hodině zvolíme. Každá z činností má jiné benefity, proto je vhodné rozdělit je do tří kategorií – před vyprávěním, během něj a po vyprávění. Některé z nich jsou ale velmi variabilní a je možné je použít v různých částech hodiny.

Aktivity zařazené před příběhem

Před samotným vyprávěním příběhu je vhodné zařadit aktivity zaměřené na předvídání. Při předvídání čtenář předjímá, co se asi v příběhu stane dál, a to buď na základě textu, nebo svých vlastních zkušeností a znalostí. Předvídání je možné zařadit před samotným čtením, ale i během čtení. Při předvídání čtenář využívá předchozích znalostí, které dále ještě doplňuje či upravuje, dává informace do souvislostí, vyvozuje z textu a spojuje emocionální a eferentní procesy myšlení. Předpověď by měla být logická hypotéza, kterou žák vytvoří na základě dostupných informací (Košťálová, Šafránková, Hausenblas & Šlapal, 2010, s. 57). Andrew Wright (2008) předkládá mnoho aktivit, které lze využít před příběhem:

Předvídání podle obálky knihy, titulu, obrázků nebo klíčových slov

Žákům ukážeme obálku nebo titul knihy a zeptáme se jich, o čem by příběh mohl být. K předvídání můžeme využít také obrázků v knize, případně takových, které si k příběhu sami připravíme. Dalším způsobem může být využití klíčových slov nebo frází, které napíšeme na tabuli v pořadí, v jakém se v příběhu vyskytují. Žáci opět předvídají děj.

Předvídání na základě předmětů

Do krabice vložíme několik předmětů, které se vztahují k příběhu. Žáci podle hmatu odhadují, o jaké předměty se jedná. Mohou se také na předměty doptat pomocí otázek. Po jejich uhodnutí se snaží předvídat, o čem by příběh mohl být.

Skládání obrázkové osnovy

Připravíme si sérii obrázků znázorňujících klíčové momenty příběhu. Obrázky mohou žáci dostat do dvojic, do skupin nebo je můžeme vyvěsit na tabuli a pracovat s nimi společně. Žáci obrázky seřadí dle svého uvážení a po poslechu si zkontrolují, jestli obrázky dali do správného pořadí.

Převyprávění známého příběhu

Pokud se jedná o známý příběh, můžeme ho nechat žáky převyprávět v mateřském jazyce. Po práci s příběhem můžeme porovnat, zda se anglická verze liší od té dětem známé.

Diskuze

Před čtením či vyprávěním příběhu si můžeme s dětmi popovídat o tom, jaké zkušenosti již s tématem mají. Pokud se jedná například o pohádku Ošklivé káčátko (The little duckling), můžeme se žáků zeptat na to, jaké druhy ptáků znají, které se jim nejvíce líbí a proč.

Před samotným příběhem je také důležité, aby žáci znali klíčovou slovní zásobu. Není nutné, aby rozuměli všem slovům, stačí, když jsou schopni pochopit hlavní dějovou linku. Slovní zásobu můžeme prezentovat pomocí obrázků, reálných předmětů, pantomimy, antonym, překladu či použitím v kontextu. Překládání do mateřského jazyka je vhodné, pokud by bylo užití jiných způsobů obtížné. Neměli bychom ale překlad nadužívat, žáci si totiž pak mohou zvyknout na to, že nemusí poslouchat cizí jazyk, protože je vše přeloženo (Wright, 2008, s. 31–37).

Aktivity zařazené během příběhu

Během čtení či vyprávění příběhu je možné zařadit různé aktivity, pomocí kterých si ověříme porozumění u žáků, rozvíjíme strategii předvídání nebo podporujeme představivost. Některé z aktivit jsou vhodné až pro druhé či třetí převyprávění příběhu, kdy už žáci znají děj. Někdy je ale dobré nechat žáky pouze poslouchat a umožnit jim užít si příběh.

Zejména u žáků, kteří s cizím jazykem začínají, je velmi důležité si průběžně ověřovat, zda stále stíhají sledovat příběh. Jednou z možností je rozdělit si příběh na části, po kterých se vždy zastavíme a ověříme si porozumění. Až poté v příběhu pokračujeme. Andrew Wright (2008) uvádí možnosti, jak s příběhem pracovat:

Pantomima

Žáci mohou při prvním poslechu příběhu předvádět děj či postavy s učitelem, při dalším poslechu již ztvárňují příběh pantomimou samostatně.

Loutky a maňásci

Žáci si vytvoří postavy z příběhu z papíru, s figurkami manipulují během vyprávění učitele. Později již mohou příběh sami i převyprávět.

Převyprávění příběhu s obměnou

Při převyprávění příběhu učitel žákům oznámí, že je velmi unavený a možná udělá nějakou chybu. Žáci se poté hlásí a opravují učitele. Další možností obměny je, když učitel místo některého slova zapíská, zatleská či udělá jiný zvuk. Žáci poté řeknou, které slovo učitel vynechal. Pro zjednodušení můžeme slova, ze kterých budou žáci vybírat, napsat na tabuli.

Vyskakování s obrázky

Učitel žákům před poslechem rozdává kartičky s obrázky nebo slovy. V případě, že děti při vyprávění uslyší slovo, které jim bylo přiděleno, vyskočí. Obměnou může být rozdělení žáků do skupin a tajné přiřazení slov každé skupině. Skupiny poté reagují na dané slovo opět výskokem. Žáci poté odhadují, které slovo bylo přiděleno spolužákům.

Zastavení vyprávění a položení otázky

V průběhu vyprávění můžeme zastavit a doptávat se žáků na to, co stane dál. Začátečníci mohou odpovídat v mateřském jazyce, pokročilejší žáci mohou odpovídat krátkými větami.

Podpora představivosti

Učitel přeruší vypravování a vyzve žáky, aby si v hlavě vytvořili obrázek k příběhu. Ten potom mohou popisovat pomocí pěti smyslů – co vidí, cítí, slyší atd., nebo v krátkém časovém úseku nakreslí jednoduchý obrázek. Pro žáky s nižší úrovní cizího jazyka je vhodné použít mateřský jazyk.

Jak by ses cítil?

Učitel se v průběhu vyprávění vyptává žáků, jak by se oni cítili a co by udělali, pokud by se ocitli sami v příběhu. Pro začátečníky je vhodnější využití mateřského jazyka, pokročilejší žáci odpovídají pomocí krátkých frází nebo vět.

Co můžeš přidat

Žáci rozvíjejí svoji kreativitu a přidávají do příběhu vlastní invenci. Zaměřují se na detail a vymýšlejí, jaké šaty může mít například princezna nebo jak vypadají jednotlivé postavy.

Vytvoření hudebního doprovodu k příběhu

Učitel připraví hudební nástroje (Orffovy nástroje, případně také vlastnoručně vyrobené nástroje). Žáci experimentují, vytvářejí jednoduché rytmy a melodie a snaží se pomocí zvuků vyjádřit postavy a děj v příběhu (Wright, 2008, s. 37–43).

Aktivity zařazené po příběhu

Po vyprávění či čtení příběhu můžeme zařadit širokou škálu činností. Většinou se v nich zaměřujeme na ověření porozumění příběhu, ale také na reflexi a evaluaci. Andrew Wright (2008) předkládá hned několik aktivit, které můžeme zařadit po čtení či vyprávění příběhu:

Zpřeházené věty

Učitel vybere klíčové věty nebo slova z příběhu. Nakopírovat je může každému dítěti, rozdat je do skupin, nebo s nimi může celá třída pracovat společně. Žáci se snaží uspořádat je tak, jak jsou použity v příběhu. Pokud pracujeme společně, mohou žáci držet velké karty a seřadit se podle toho, jak slova či věty v příběhu následují, či karty připnout na provázek ve správném pořadí.

Příběh s vynechanými slovy

Žáci obdrží text příběhu, některá slova jsou v něm ale vynechaná. Jejich úkolem je text doplnit, a to buď samostatně, nebo na základě převyprávění příběhu od učitele. Vynechaná slova mohou být napsaná na tabuli nebo na kartičkách, které učitel rozmístí po třídě. Obměnou může být spolupráce ve dvojicích, kdy každý žák obdrží stejný text, ale každý s jinými chybějícími slovy.

Převyprávění příběhu

Žáci převyprávějí příběh samostatně, s oporou o otázky nebo obrázky. Obměnou může být také spojení dvou příběhů dohromady. Žáci nejdříve roztrídí, které věty patří k jednotlivým příběhům, poté je převyprávějí.

Dramatizace příběhu

Učitel s pomocí žáků rozdělí příběh na jednotlivé scény, rozdělí žákům role. Poté žáci příběh přehrají. Je možné využít i další prvky dramatizace, jako například pantomimu, živé sochy, četbu v roli atd.

Tvořivé aktivity

Po převyprávění příběhu může učitel zařadit různé tvořivé a kreativní činnosti. Nabízí se kreslení či malování příběhu, vytváření loutek, tvorba plakátu k příběhu, tvorba knížky, vyjádření pocitů pomocí malby, hudby, tance atd.

Myšlenkové mapy, časové osy, diagramy

Žáci pracují s diagramy, myšlenkovými mapami, časovou osou (viz příloha 1-3). Ty mohou sloužit jako opora pro převyprávění příběhu. Pracují buď samostatně, ve skupinách nebo společně na tabuli.

Soutěže a hry

Využit k převyprávění můžeme modifikaci známé hry Tichá pošta. Učitel si připraví krátké věty na papírcích, které shrnují příběh. Ty umístí ve správném pořadí na jeden konec třídy a rozházené na stoly na druhém konci třídy. Žáky rozdělí do dvou stejně početných družstev, která se postaví do dvou řad. Žáci, kteří jsou v řadě první, si přečtou začáteční větu příběhu a běží ji pošeptat dalšímu členovi družstva. Ti si větu předávají šeptem, až se dostane k poslednímu hráči, který běží ke stolu na konci třídy a z rozházených vět vybere tu, kterou právě slyšel. Poté se přesune na začátek a postup se opakuje. Vítězí družstvo, které dříve a správně sestaví příběh (viz příloha 4).

Další hrou je například Scrabble. Učitel na tabuli napíše větu z příběhu. Žáci pak mají za úkol vymýšlet slova, která se vztahují k příběhu tak, aby je mohli vertikálně zapsat do věty na tabuli (viz příloha 5).

Zajímavou aktivitou je také hra nazvaná Přejdi řeku. Učitel si připraví obrázky ilustrující příběh. Rozmístí je na podlaze tak, aby vytvořily cestu z jednoho konce třídy na druhý. Obrázky představují kameny v rozvodněné řece. Úkolem žáků je přejít po kamenech na druhý břeh. Nesmějí při tom stoupnout do vody, zde na ně čekají hladoví žraloci. Aby ale mohli stoupnout na další kámen, musí převyprávět kousek příběhu, který je na obrázku.

Psaní deníku nebo dopisu, domýšlení konce příběhu

Žáci píšou formou deníku například jeden den ze života hlavní postavy, mohou také napsat dopis jedné z postav příběhu. Učitel také může zatajit žákům konec příběhu. Ti si pak musí vymyslet vlastní dokončení děje.

Diskuze nad příběhem

Klasickou aktivitou je samozřejmě diskuze. Učitel si s žáky povídá v mateřském jazyce o tom, jak příběh na žáky zapůsobil, jestli mají nějaké zkušenosti vztahující se k příběhu. Může také žáky nechat příběh hodnotit na prstech od jedné do pěti (Wright, 2008, s. 44–61).

Příběhy jsou výborným nástrojem pro výuku anglického jazyka. Umožňují zopakování či prezentaci nové slovní zásoby a gramatiky, seznamují žáky s výslovností a rozvíjejí je v psaní, čtení, mluvení a poslechu. Jsou také vhodné pro různé učební styly žáků. Navíc působí motivačně a jsou pro žáky oživením klasické výuky. Při plánování výuky s využitím storytellingu musíme myslet na to, abychom vybrali kvalitní příběh. Při výběru můžeme čerpat z rozmanitých zdrojů. Nabízí se také mnoho žánrů a témat příběhů. Vždy bychom měli myslet na různá jazyková, psychologická, sociální a kognitivní kritéria, která nám s výběrem pomohou. Při práci s příběhem zařazujeme rozmanité aktivity v částech hodiny před, při a po vyprávění nebo čtení. Vhodné je také využít mezipředmětové vztahy, neboť ty jsou jedním z významných přínosů, které příběhy přinášejí.

III. METODICKÁ ČÁST

Tato kapitola se zabývá praktickou částí diplomové práce. Cílem bylo zodpovědět výzkumné otázky, a to: Jaké žánry příběhů by si vybrali žáci na prvním stupni základní školy? Jaká témata příběhů je nejvíce zajímaví? Pomocí kterých aktivit by žáci chtěli s příběhy pracovat? Preferují četbu příběhu, vyprávění učitele, nebo příběh prostřednictvím videa? Jak se liší názory žáků třetího a pátého ročníku?

Výzkum proběhl formou dotazníkového šetření za cílem zjistit, jaké příběhy by si do hodin anglického jazyka vybrali sami žáci na 1. stupni základní školy, jaké aktivity je ve spojení s příběhy baví nejvíce a jakým způsobem by se s příběhy rádi seznámili – pomocí poslechu, četby, videa. Zjištěná data tato kapitola analyzuje a poté porovnává mezi ročníky.

Popis výzkumu

Výzkum byl proveden v první polovině června 2021 formou dotazníku na Základní škole Staňkov ve třetím a pátém ročníku. Výzkum byl zadán autorkou dotazníku. Žáci byli nejdříve seznámeni s tím, jakým způsobem mají označit vybranou odpověď. Také bylo zjištěno, zda žáci rozumí jednotlivým otázkám, případné nejasnosti byly vysvětleny. Na vyplnění měli libovolné množství času, aby si mohli odpovědi rozmyslet.

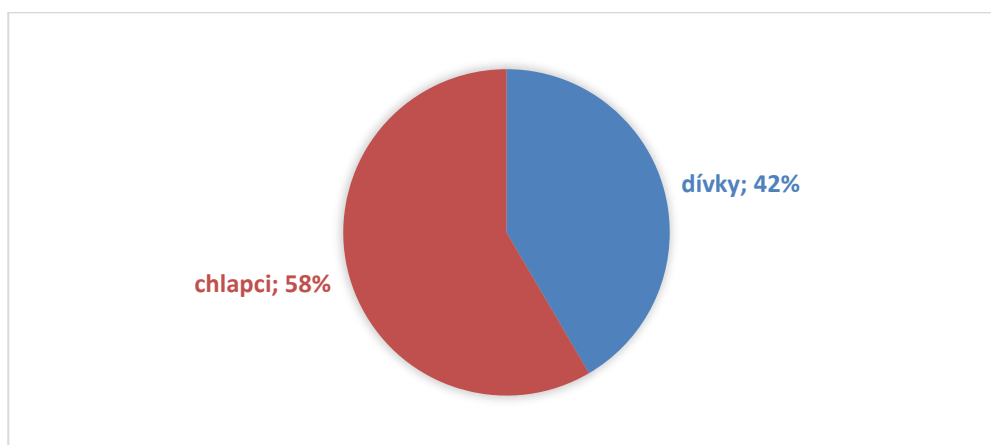
Informace o respondentech dotazníku

Výzkumu se zúčastnilo 77 žáků prvního stupně základní školy. Pro výzkum byl zvolen 3. ročník, ve kterém žáci s výukou cizího jazyka začínají, a 5. ročník, tedy poslední ročník prvního stupně. Dotazník vyplňovala konkrétně 17 žáků třídy 3. A, 20 žáků 3. B, 18 žáků 5. B a 22 žáků 5. C. Mezi respondenty bylo zastoupeno 32 dívek a 45 chlapců. Nejmladší žáci v době vyplňování dotazníku dovršili 8. rok, nejstarším bylo 13 let.

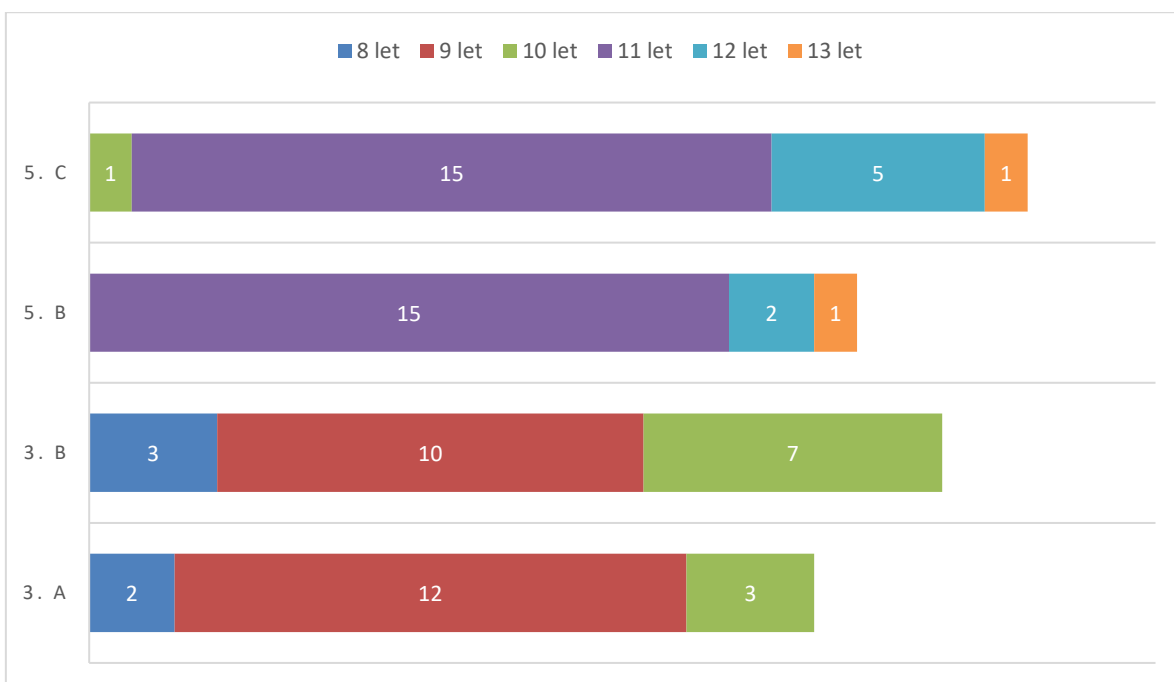
Tabulka 2 - Počet respondentů a jejich rozložení ve třídách

3. A 17 žáků		3. B 20 žáků		5. B 18 žáků		5. C 22 žáků	
dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci
7	10	7	13	8	10	10	12

Graf č. 1 – Respondenti dle pohlaví

Graf č. 2 - Věkové složení respondentů

Charakteristika školy

Základní škola se nachází v malém městě Staňkov v okrese Domažlice. Vzdělává se zde přibližně 470 žáků, jedná se tedy o středně velkou školu. Tato základní škola se snaží žáky vzdělávat moderními metodami výuky. Velký důraz klade na rozvoj čtenářství prostřednictvím pravidelného zařazování čtenářských dílen a lekcí do výuky, využívání metod kritického myšlení atd. Od roku 2015 je škola zapojena do projektu Pomáháme školám k úspěchu nadace The Kellner family foundation, který se zaměřuje na zlepšení úrovně základních škol po celé České republice. Anglický jazyk je vyučován od 3. ročníku v menších skupinách okolo 15 žáků, ve kterých jsou namíchaní žáci z tříd jednoho ročníku.

Nástroj výzkumu

Výzkum byl proveden formou dotazníkového šetření, viz příloha 6. Dotazník byl vytvořen s ohledem na to, že respondenty byli žáci prvního stupně, proto obsahuje pouze 7 otázek, které jsou podány velmi jednoduše. První tři otázky zjišťovaly základní informace o respondentech – pohlaví, věk a ročník žáků. Další čtyři uzavřené otázky s možností volby odpovědi se zaměřovaly na téma výběru příběhu a aktivit do hodin anglického jazyka. Čtvrtá otázka zjišťovala, jaký žánr příběhu by si žáci vybrali. Na výběr bylo mezi pohádkou, příběhem se zvířecím a dětským hrdinou, fantasy, humorným, detektivním, dobrodružným a strašidelným příběhem a bajkou. Žáci mohli označit i více odpovědí, mohli také napsat vlastní odpověď. S žáky jsme si při vyplňování dotazníku vysvětlili pojmy fantasy a bajka, s dopomocí je dokázali definovat již žáci 3. ročníku. Pátá otázka se zaměřovala na téma příběhu. Žáci mohli opět označit více odpovědí. Na výběr měli z témat zvířata, dinosauři, elfové a trpaslíci, superhrdinové, dětský a dospělý svět, cesta za pokladem, příběhy ze školního prostředí, princezny a draci, duchové a čarodějnice a upíři. Opět mohli napsat vlastní odpověď. Šestá otázka mířila na to, jaké aktivity žáci při práci s příběhy preferují, zdali hraní rolí, loutkové divadlo, kreslení, předvídání, vymýšlení konce příběhu, diskuzi nad příběhem, převyprávění, soutěže a hry, skládání obrázkové osnovy, tvořivé aktivity nebo hudební ztvárnění příběhu. I zde mohli žáci napsat vlastní odpověď. Poslední otázka dotazníku zjišťovala, jaký způsob prezentace příběhu žáci preferují – přečtení, poslech, zhlédnutí videa či kombinaci již zmíněných.

IV. VÝSLEDKY VÝZKUMU

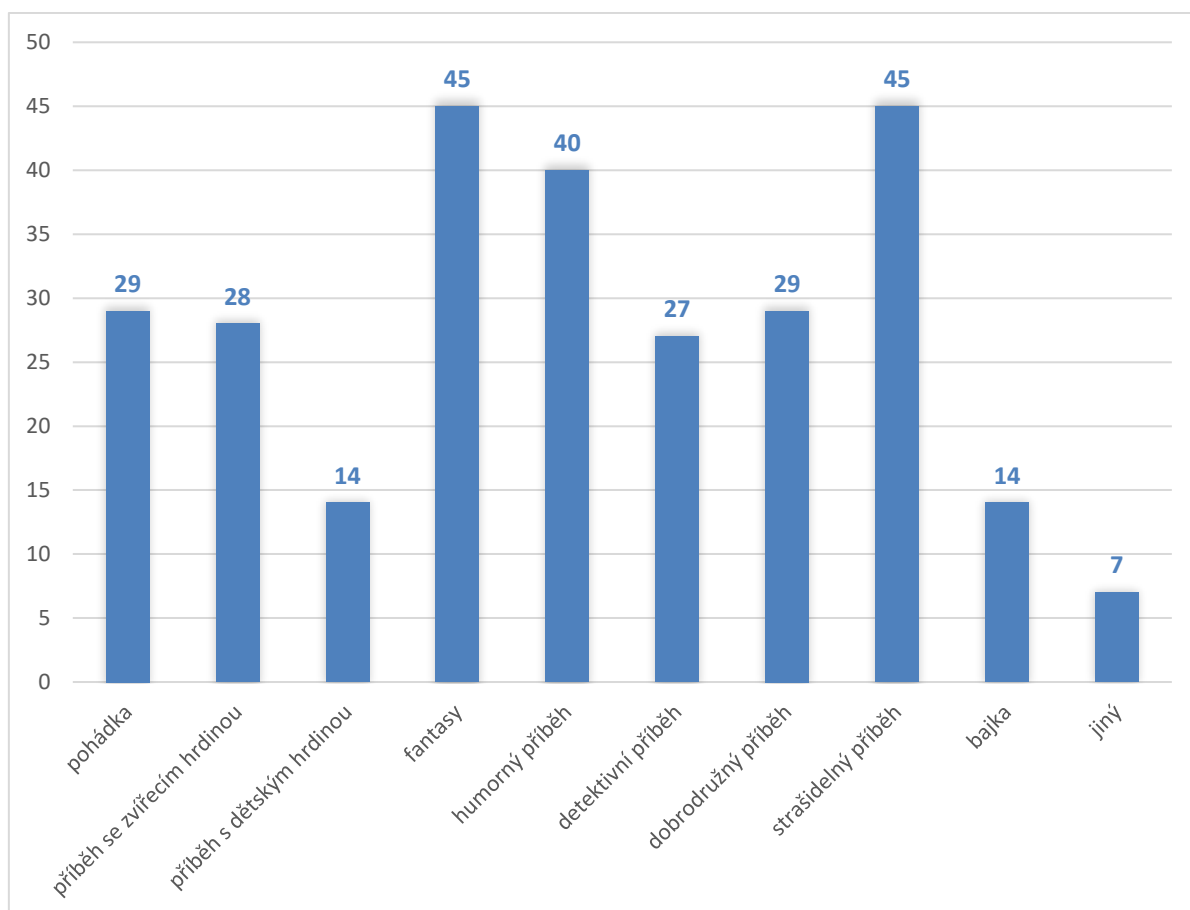
Tato kapitola se věnuje vyhodnocení výzkumu. Odpovídá na otázky, které byly stanovené v metodologické části, a to: Jaké žánry příběhů by si vybrali žáci na prvním stupni základní školy? Jaká témata příběhů je nejvíce zajímaví? Pomocí kterých aktivit by žáci chtěli s příběhy pracovat? Preferují četbu příběhu, vyprávění učitele, nebo digitální storytelling?

V první části této kapitoly jsou uvedeny souhrnné výsledky výzkumu. V druhé části jsou zaznamenány odpovědi jednotlivých tříd. Nakonec jsou mezi sebou porovnány názory žáků 3. a 5. ročníku.

Souhrnné odpovědi žáků první stupně

Tato podkapitola se věnuje výsledkům všech respondentů dotazníků. Data z dotazníku byla analyzována a zanesena do grafů. Graf je vždy doplněn krátkým popisem a také komentářem.

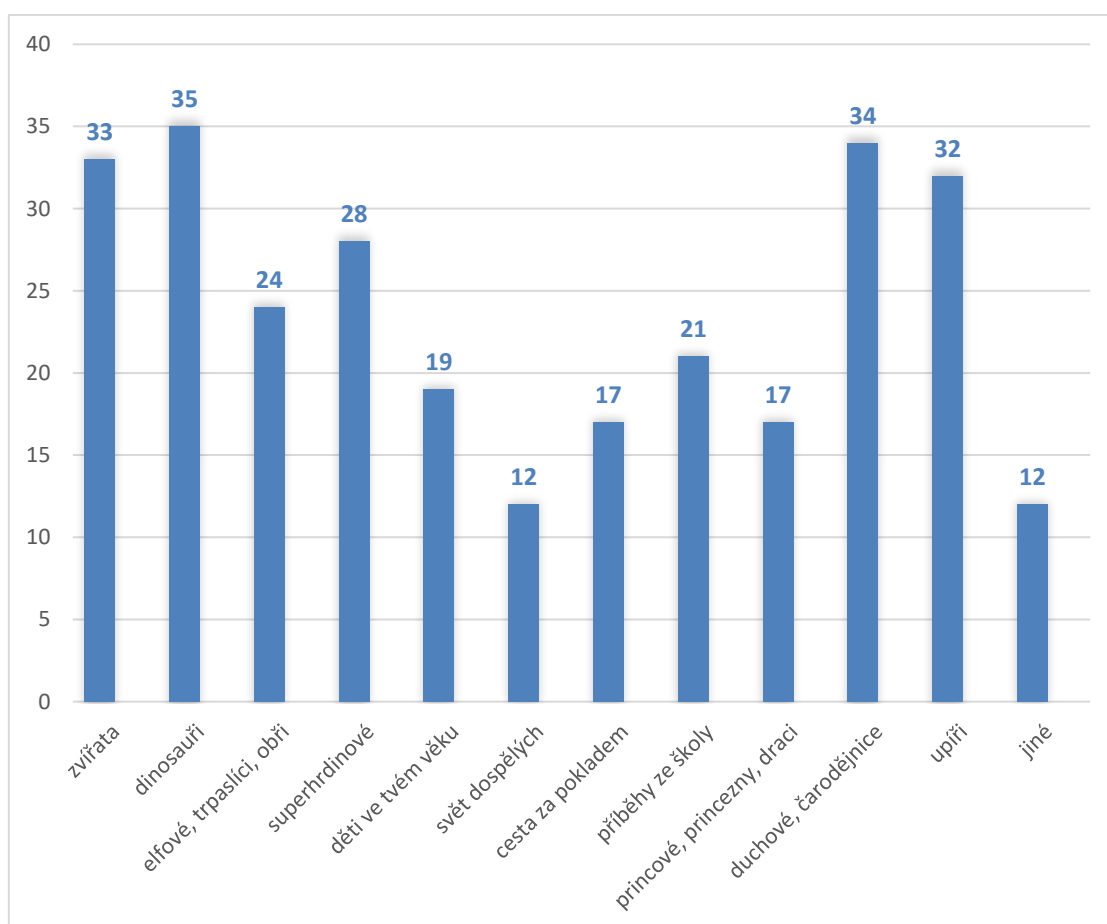
Graf č. 3 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil?

Nejvíce žáků prvního stupně (45) by si vybralo fantasy a hororové příběhy. Dalším nejoblíbenějším žánrem byly humorné příběhy (40). Poměrně vysoké oblíbenosti se těší také pohádka (29), dobrodružný příběh (29), příběh se zvířecím hrdinou (28) a detektivní příběh (27). Nejméně oblíbenými žánry se stala bajka a příběh s dětským hrdinou, které by si zvolilo pouze 14 žáků. 7 žáků uvedlo další žánry, jako například smutný příběh, japonský komiks manga, naučný příběh o umění a historii, příběh formou deníku, napínavý příběh a příběh formou filmu a seriálu.

Komentář: Za povšimnutí stojí, že si žáci jako nejoblíbenější žánry vybrali strašidelný příběh, fantasy a humorné příběhy. Velmi mě překvapilo, že si nejméně žáků vybralo příběh s dětským hrdinou, který žáci mladšího školního věku čtou v českém jazyce poměrně velmi často.

Graf č. 4 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme?

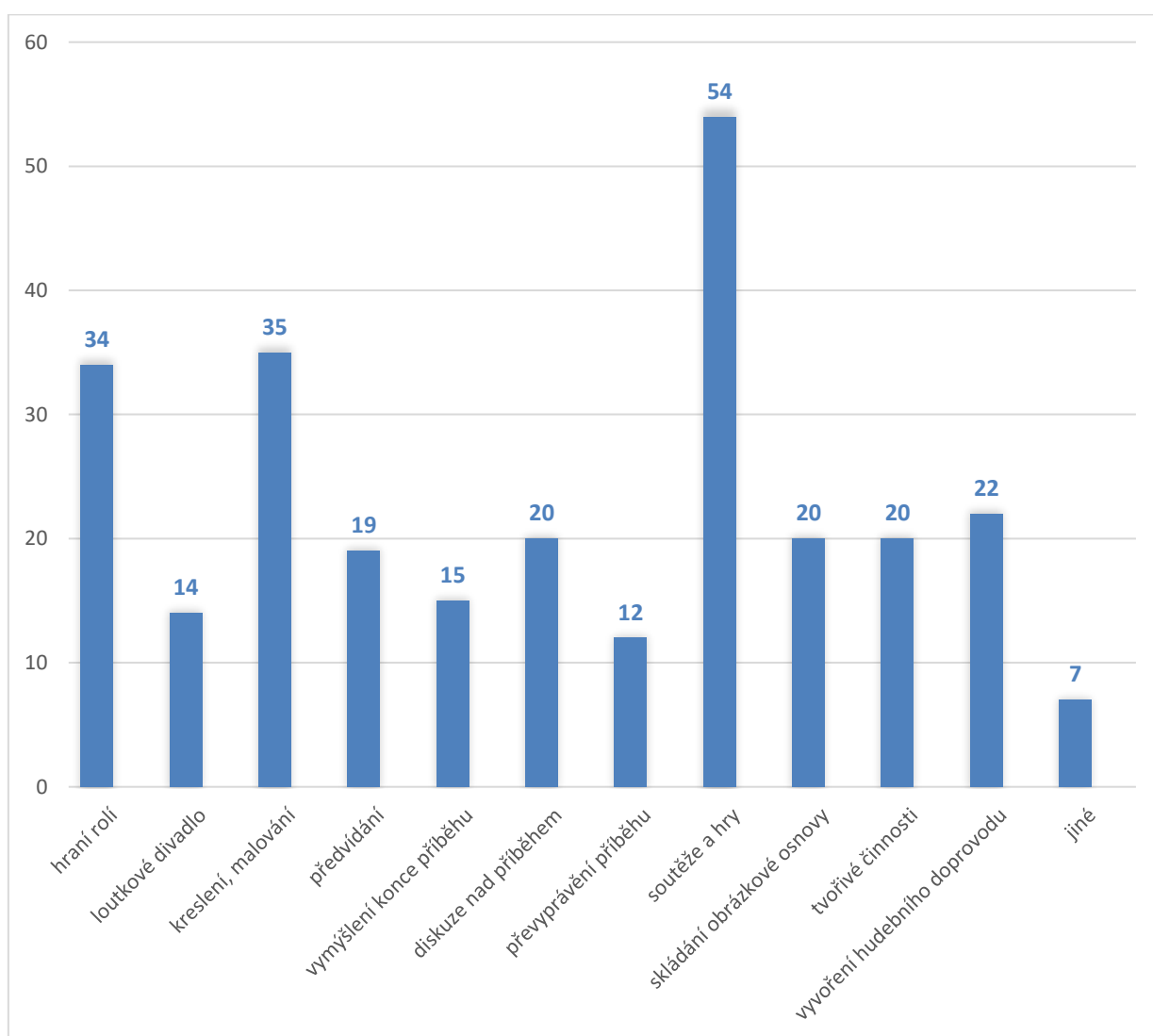

Nejoblíbenějším tématem příběhů se stali dinosauři (35), poté duchové a čarodějnice (34), zvířata (33) a upíři (32). Velmi atraktivní je pro žáky mladšího školního věku téma

superhrdinové (28) a elfové, trpaslíci a obři (24). Méně by děti zaujaly příběhy o princeznách a dracích (17) a o cestě za pokladem (17). Nejméně žáků by si zvolilo příběh týkající se světa dospělých (12). Do kolonky jiné uvedli žáci témata jako zemědělství, monstra a démoni, bazén, Forrest Gump, rodina, výstava a malování obrazů. Objevily se zde také příběhy o psech, kočkách, koních a netopýrech.

Komentář: Po analýze předchozích odpovědí týkajících se žánrů mne nepřekvapilo, že se na prvních místech objevili dinosauři, upíři a duchové. Očekávala jsem, že nejméně oblíbeným tématem bude svět dospělých.

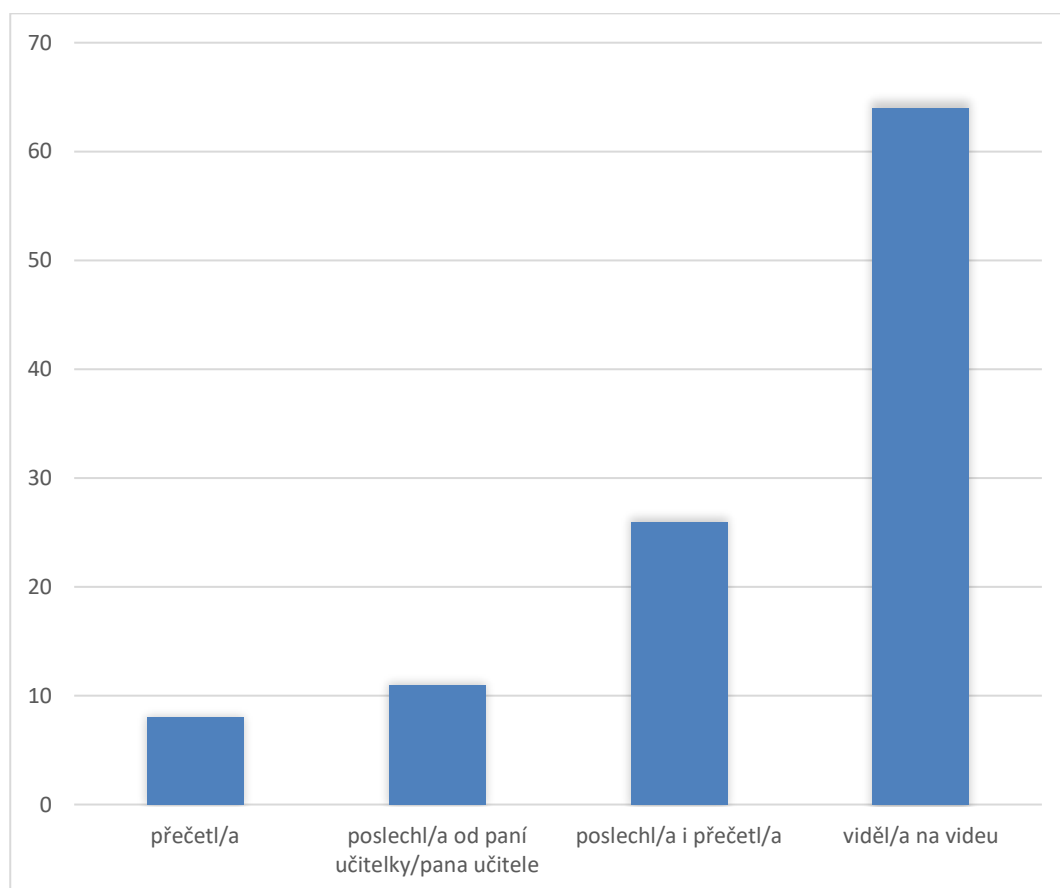
Graf č. 5 Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat?

Nejvíce žáků prvního stupně by ocenilo při práci s příběhem v hodinách anglického jazyka soutěže a hry (54). Dále by si žáci vybrali výtvarné ztvárnění příběhu (35) a také dramaturgii příběhu (34), poté hudební ztvárnění příběhu (22). Skládání obrázkové osnovy, tvořivé činnosti a diskuze nad příběhem získaly stejný počet hlasů (20). Nejméně dětí by si zvolilo aktivity jako domýšlení konce příběhu (15), loutkové divadlo (14) a převyprávění příběhu (12). 7 žáků uvedlo vlastní návrhy na aktivity, například psaní a tvoření vlastních knih, zastavení vyprávění v půlce příběhu a předvídání, co hlavní hrdina udělá dál, pantomimu scén z příběhu, překlad příběhu z anglického jazyka do českého a skupinovou práci.

Komentář: Z grafu č. 5 lze vyčíst, že žáci mají nejraději hry a soutěže. Očekávala jsem takový výsledek, velmi mne ale překvapilo, s jakou převahou soutěže a hry zvítězily. Dále jsem si myslela, že aktivity jako tvořivé činnosti a skládání obrázkové osnovy budou mít u žáků větší oblibu.

Graf č. 6 – Raději by sis příběh v angličtině...

S naprostou převahou vyhrála prezentace příběhu pomocí videa, kterou si vybralo 64 žáků. 26 žáků volilo možnost poslechu a přečtení příběhu, 11 jen poslech od učitele a pouze 8 žáků by si příběh rádo přečetlo.

Komentář: Očekávala jsem, že žáci budou preferovat prezentaci pomocí videa. V dnešní době jsou děti obklopeny moderními technologiemi a často s nimi stráví celé odpoledne po škole. Zároveň možná žáci video volili i kvůli lepšímu porozumění anglickému jazyku, protože příběh slyší, ale zároveň také vidí. Překvapilo mě, že jen naprosté minimum respondentů by si příběh přečetlo. To dle mého názoru může souviset s tím, že se jedná o příběhy v anglickém jazyce, u kterých mohou mít žáci často problém s pochopením textu, proto děti radši volily metody receptivní.

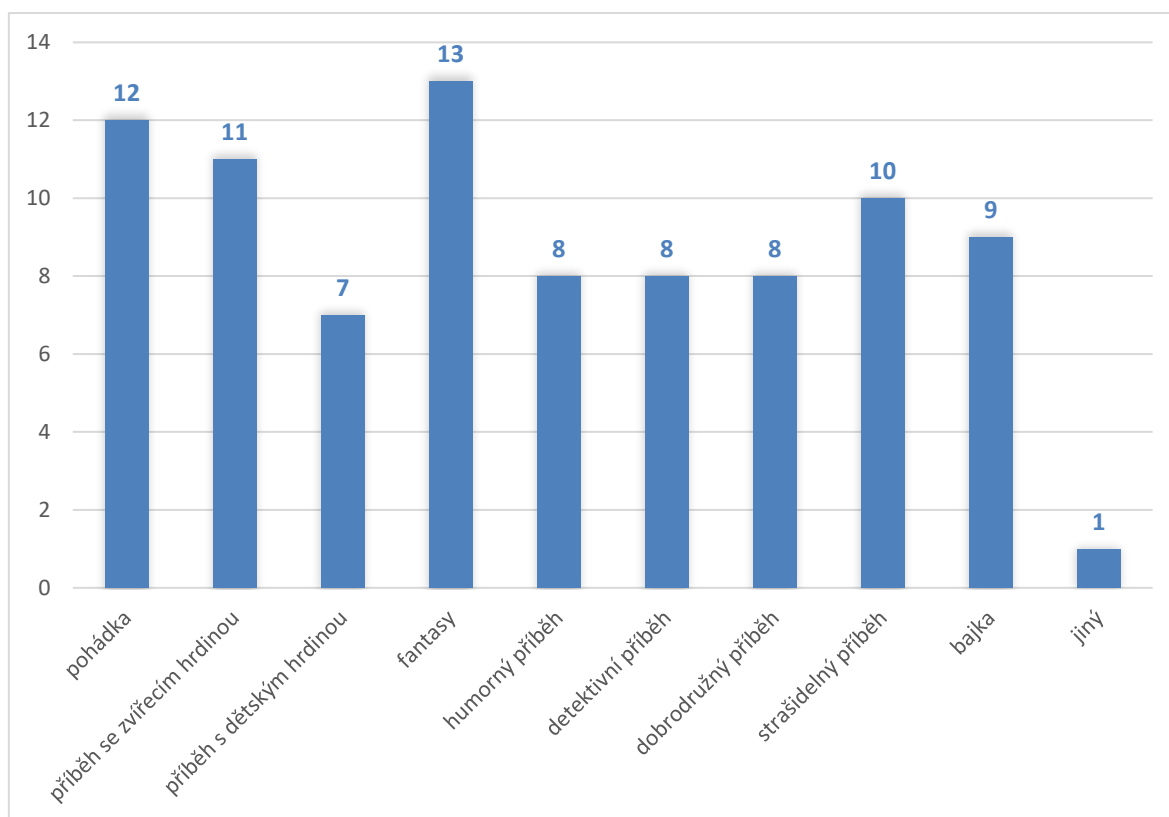
Odovědi žáků jednotlivých tříd

Následující podkapitola pojednává o výsledcích výzkumu jednotlivých tříd. Odovědi jsou zaznamenány do grafů a následně popsány. Nakonec jsou uvedeny poznatky, které vyplývají ze srovnání výsledků tříd.

Odovědi žáků 3. A

V této části jsou analyzovány odovědi žáků třídy 3. A, ve které se v době vyplňování dotazníku nacházelo 17 dětí. Odovědi byly zaneseny do sloupcových grafů a následně okomentovány.

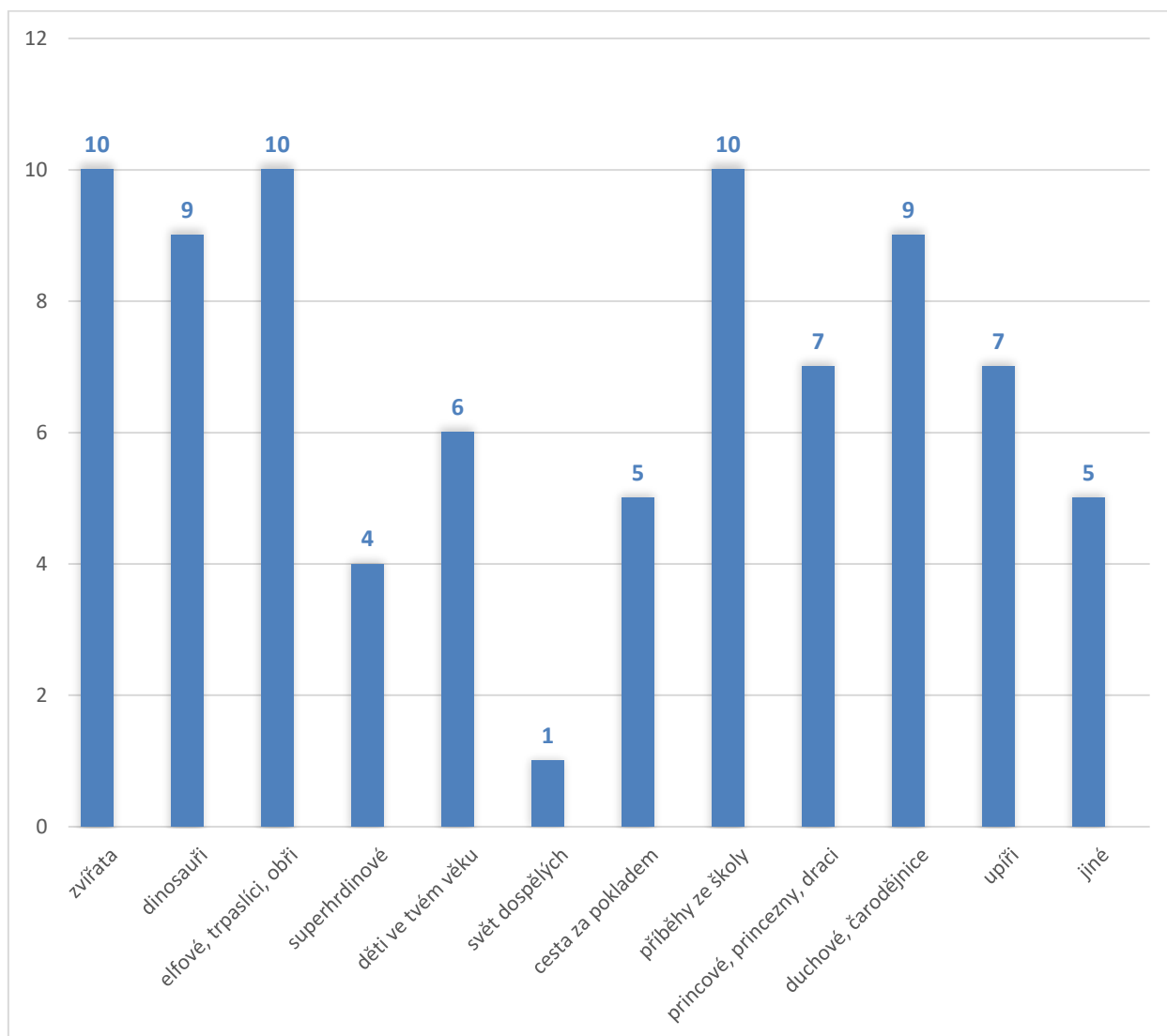
Graf č. 7 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (3. A)

Z grafu vyplývá, že žáci 3. A by si nejčastěji vybrali fantasy (13), pohádku (12) nebo příběh se zvířecím hrdinou (11). Dalším poměrně preferovaným žánrem byl strašidelný příběh (10) a bajka (9). O hlas méně než bajka získal detektivní, humorný a dobrodružný

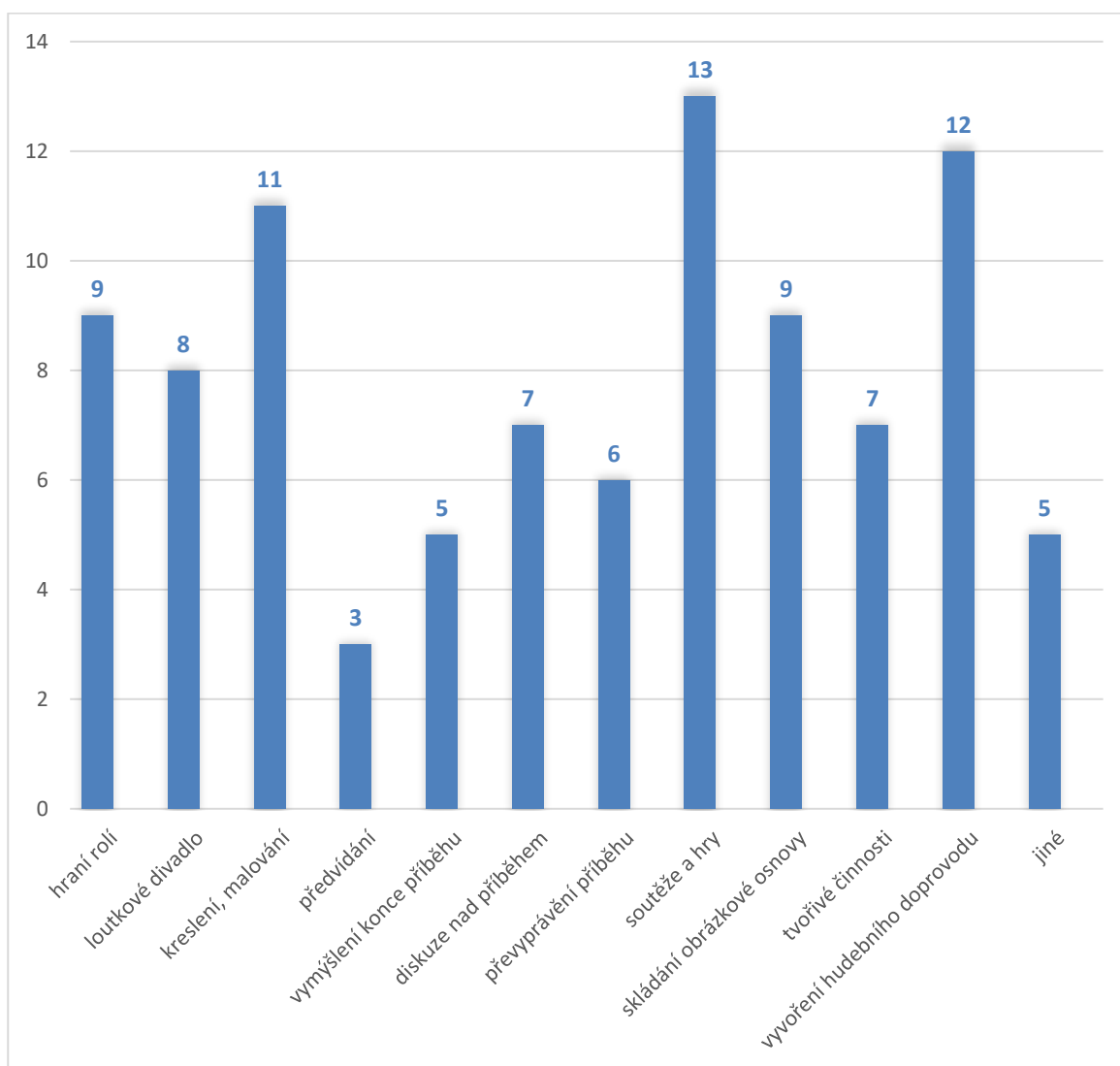
příběh (8). Nejméně oblíbený byl mezi žáky příběh s dětským hrdinou (7). Možnost vlastní volby žánru využilo pouze jedno dítě, které by se rádo věnovalo naučným příběhům.

Graf č. 8 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (3. A)

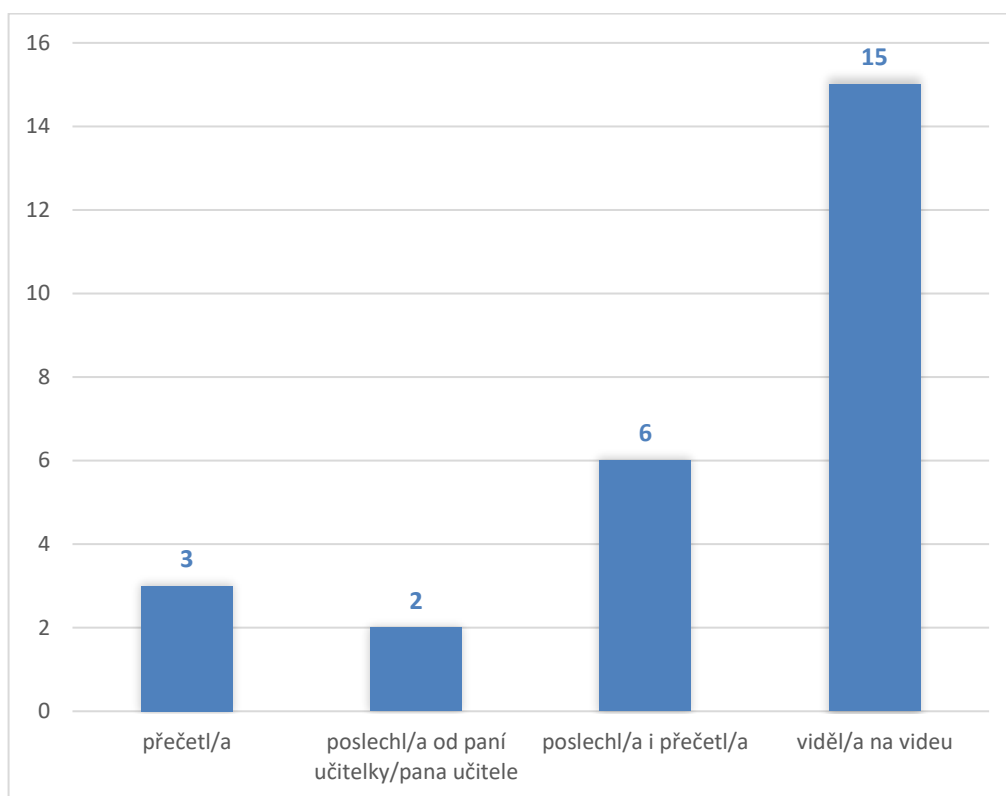
Nejvíce žáků dává přednost příběhům ze školy, o zvířatech, elfech, trpaslicích a obrech (10). Dalším oblíbeným tématem se stali dinosauři a duchové a čarodějnice (9), dále také upíři a princové, princezny a draci (7), poté dětský svět (6). Nejméně žáků by si vybralo příběh o superhrdinech (4) a dospělých (1).

Graf č. 9 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (3. A)

Z odpovědí žáků třídy 3. A se ukázalo, že nejvíce dětí by preferuje soutěže a hry (13), dále vytvoření hudebního doprovodu k příběhu (12) a kreslení a malování (11). Mnoho z nich si také zvolilo hraní rolí a skládání obrázkové osnovy (9), dále také loutkové divadlo (8). O něco méně si žáci vybírali tvořivé činnosti a diskuzi nad příběhem (7), poté převyprávění příběhu (6). Nejméně žáků by chtělo vymýšlet konec příběhu (5) a předvídat, co se v příběhu stane dále (3). V návrzích na další aktivity žáci uváděli tvorbu a psaní knihy, překlad příběhu do českého jazyka, předvádění příběhu (pantomima) a vymýšlení svého vlastního příběhu.

Graf č. 10 – Raději by sis příběh v angličtině... (3. A)

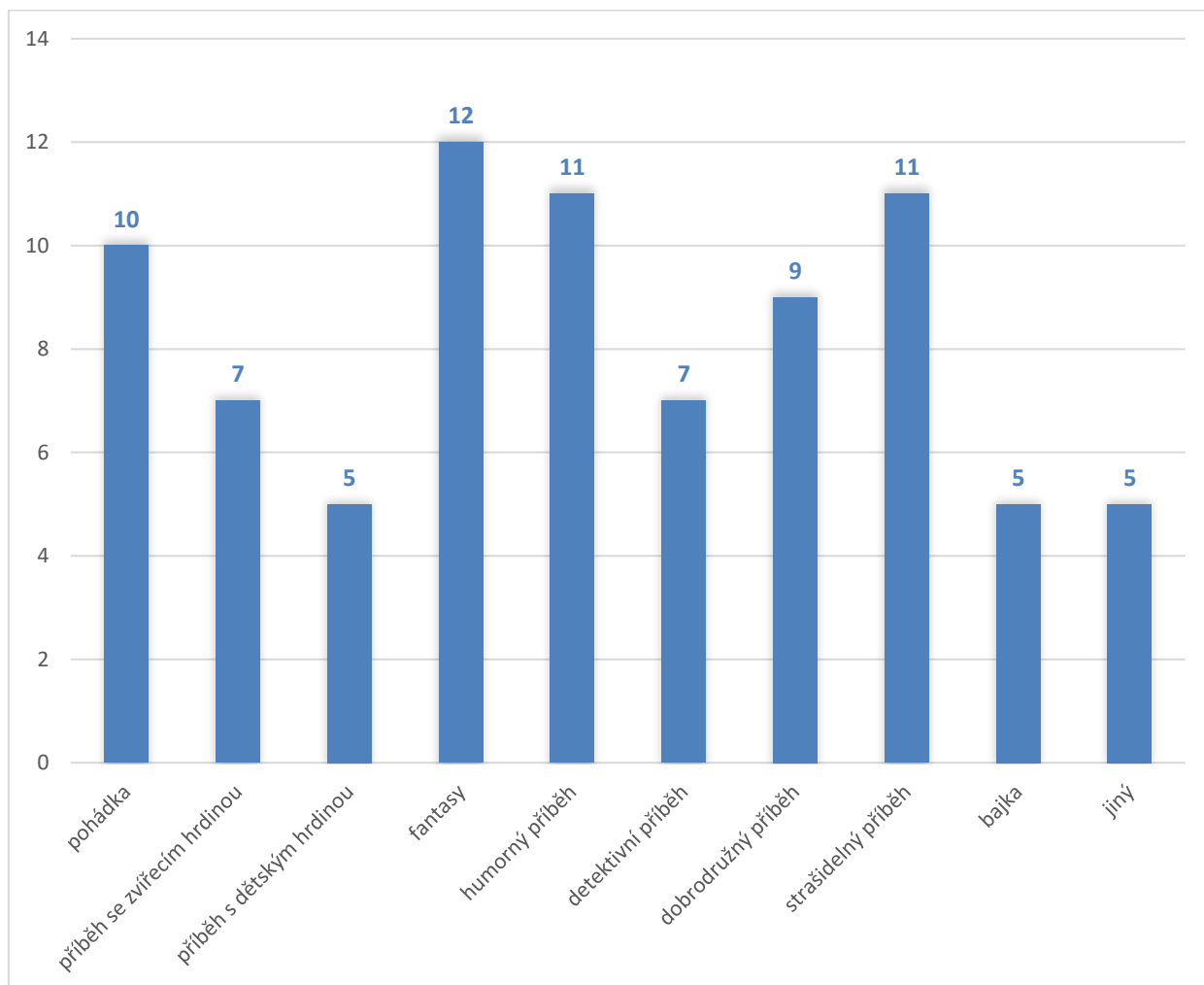

Nejvíce žáci preferují zhlédnutí příběhu prostřednictvím videa (15), kombinaci četby a poslechu volilo znatelně méně dětí (6). Jen minimum žáků by si chtělo příběh přečíst (3) a poslechnout si od učitele (2).

Odpovědi žáků 3. B

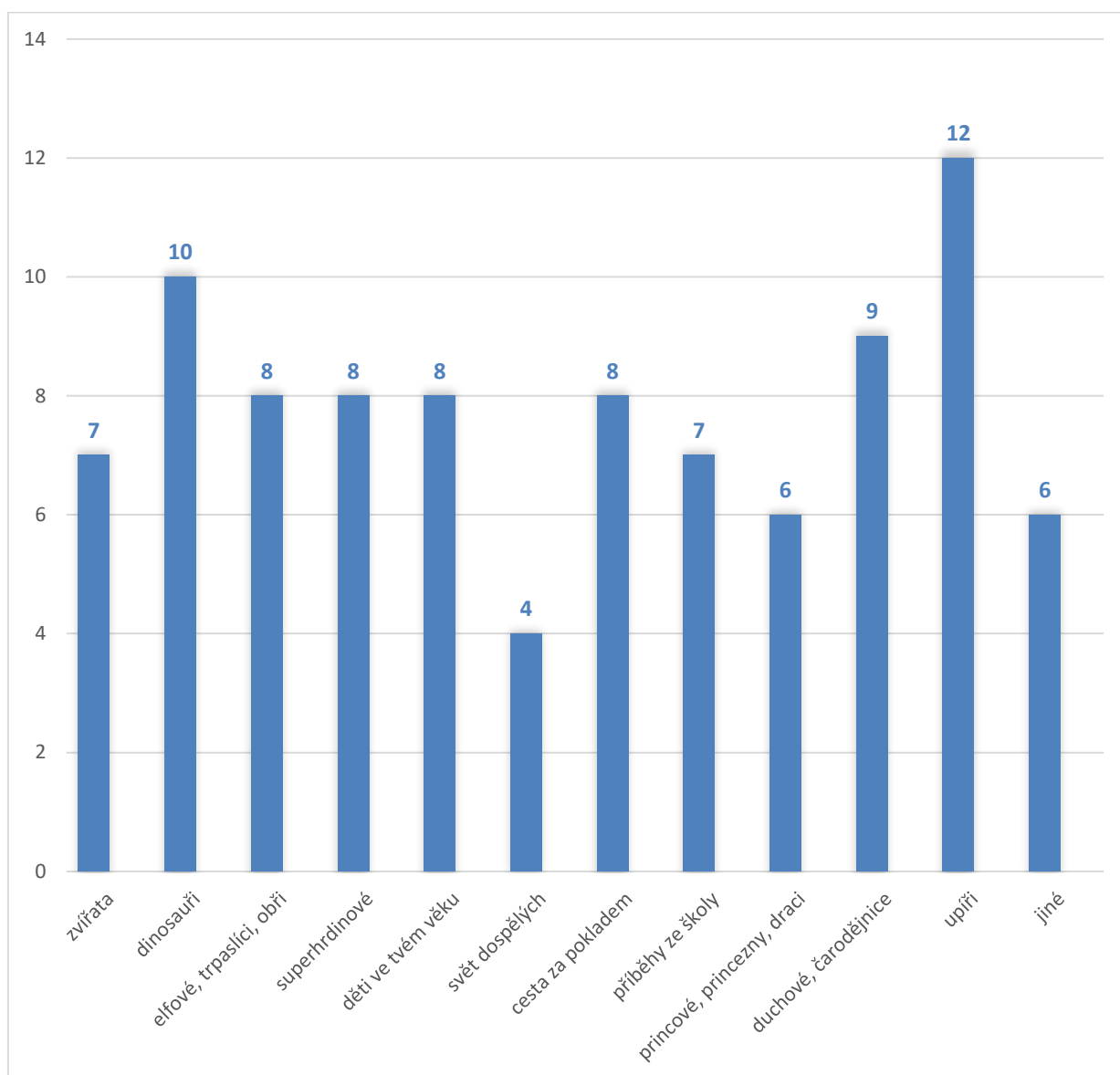
V této části jsou analyzovány odpovědi 20 žáků třídy 3. B. Odpovědi byly zaneseny do sloupcových grafů a následně okomentovány.

Graf č. 11 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (3. B)

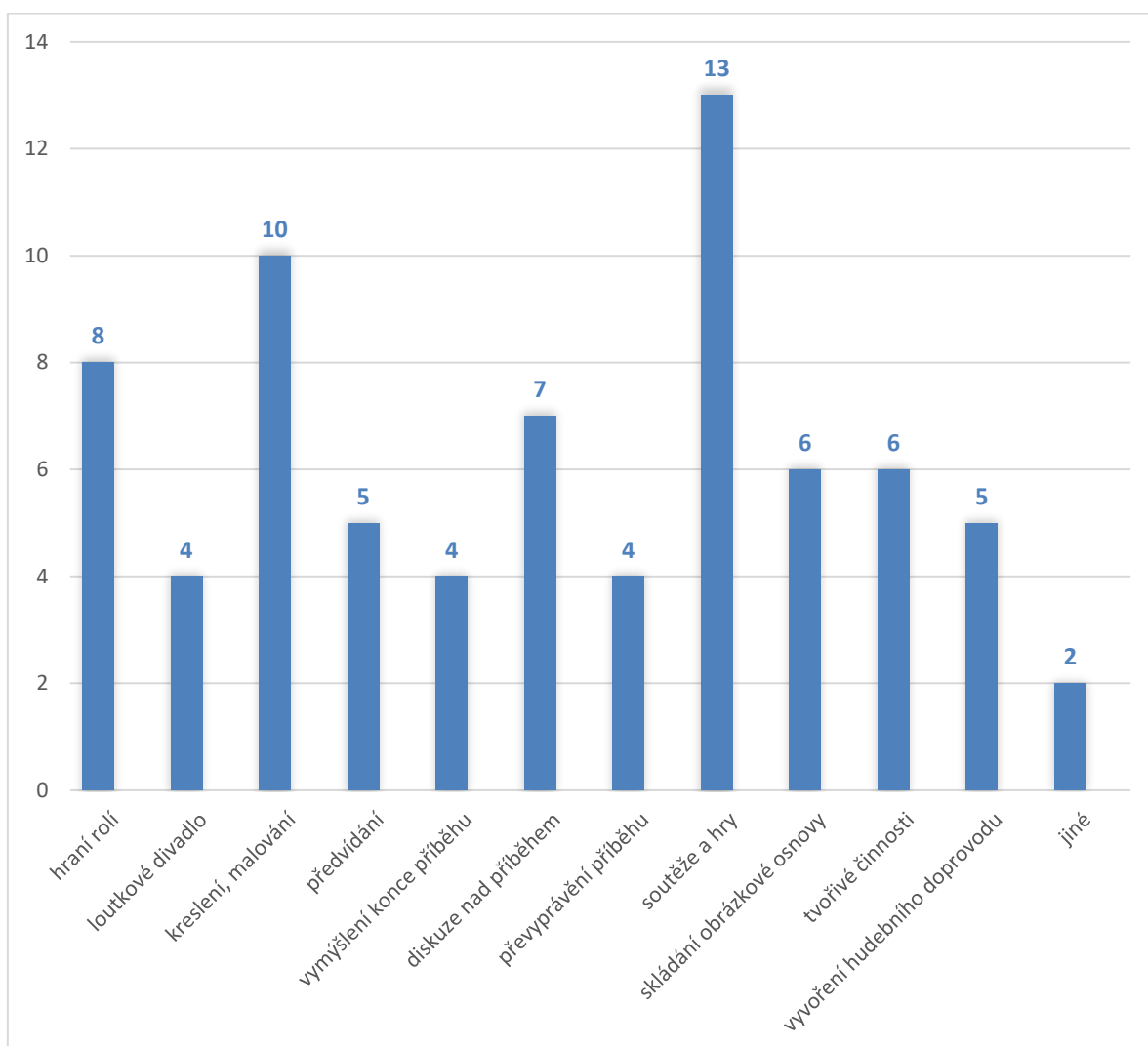
Žáci 3. B většinou volili fantasy (12), humorný a detektivní příběh (11). Velkou oblibu měla také pohádka (10). O něco méně si děti volily dobrodružný příběh (9), dále také příběh se zvířecím hrdinou a detektivku (7). Nejméně oblíbeným žánrem se stala bajka a příběh s dětským hrdinou (5). U možnosti vlastní odpovědi žáci uváděli, že by je zajímaly příběhy smutné, napínavé, psané formou deníku a manga (japonský komiks).

Graf č. 12 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (3. B)

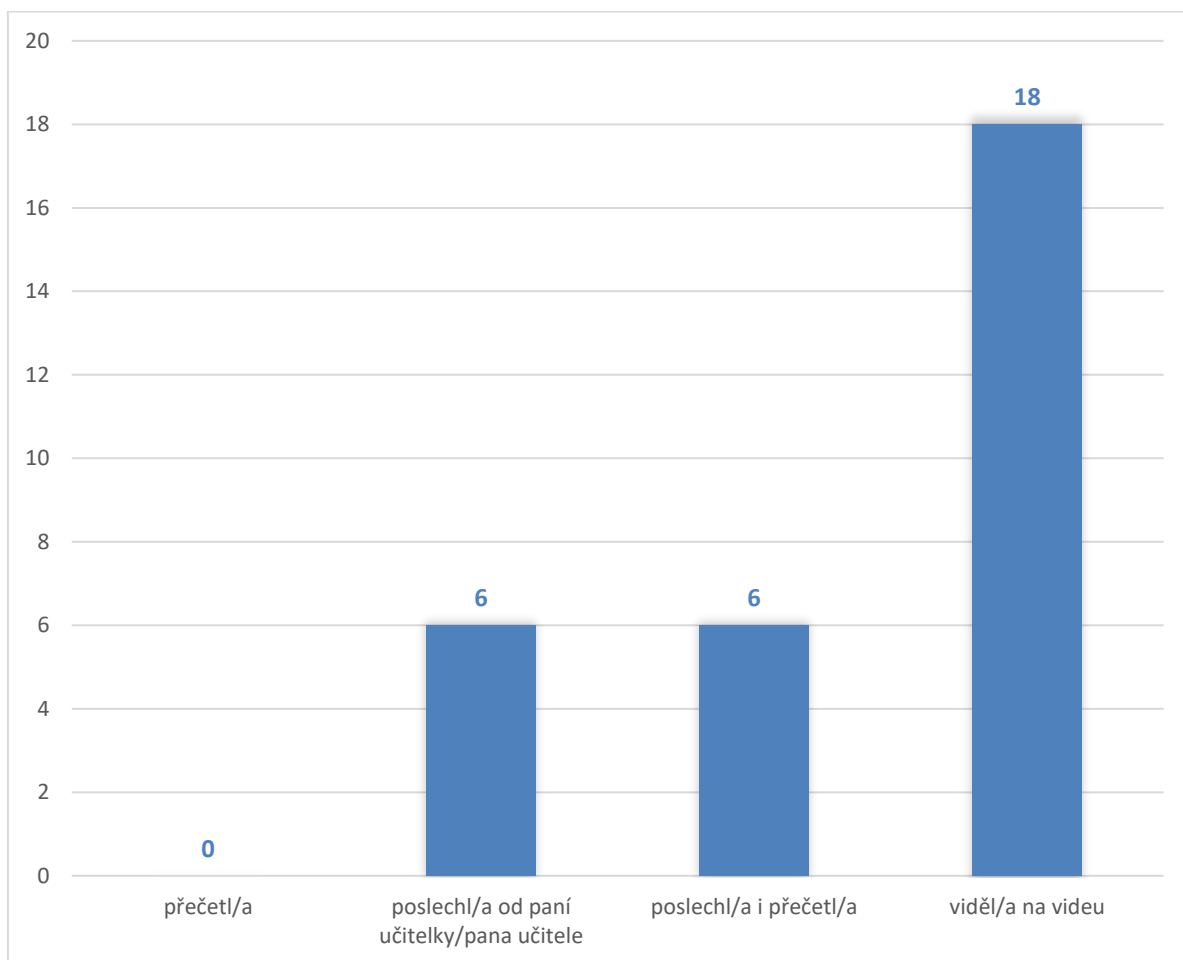
Z grafu lze vyčíst, že s velkou převahou zvítězilo téma upíři (12). Dále by žáky zajímaly příběhy o dinosaurech (10), čarodějnicích (9), elfech a trpaslících, superhrdinech, dětech a o cestě za pokladem (8). O něco méně by žáci volili příběhy ze školy a se zvířecí tematikou (7). Nejméně z nich by si vybralo pohádky o princeznách a dracích (6) a příběhy ze světa dospělých (4). Mnoho dětí uvádělo další možná témata, například rodina, bazén, kočky, psi, koně a Forrest Gump.

Graf č. 13 - Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (3. B)

Většina žáků třídy 3. B by s příběhem chtěla pracovat prostřednictvím soutěží a her (13), kreslení a malování (10), dále také hraní rolí (8). O něco méně volili žáci diskuzi nad příběhem (7), poté skládání obrázkové osnovy a tvořivé činnosti (6), vytváření hudebního doprovodu a předvídání (5). Nejméně žáků by si volilo aktivity typu hraní loutkového divadla, vymyšlení konce příběhu a převyprávění příběhu (4). Dva žáci také uvedli návrhy na vlastní aktivity, a to sledování seriálu a odhadování v půlce příběhu, co udělá hlavní hrdina.

Graf č. 14 – Raději by sis příběh v angličtině... (3. B)

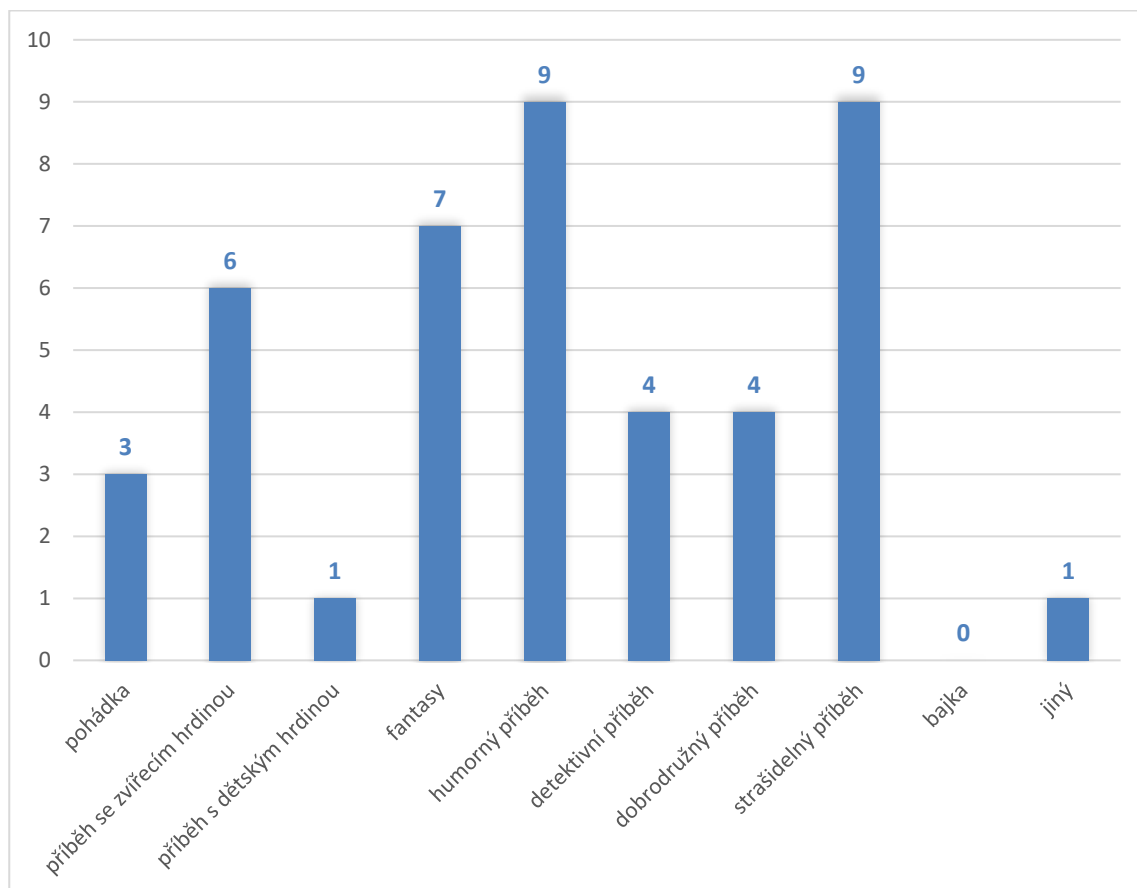

Naprostá většina žáků dává přednost seznámení se s příběhem prostřednictvím videa (18). Shodně žáci volili možnost poslechu od učitele a kombinace poslechu a četby (6). Žádné z dětí by si anglický příběh nechtělo pouze přečíst.

Odpovědi žáků 5. B

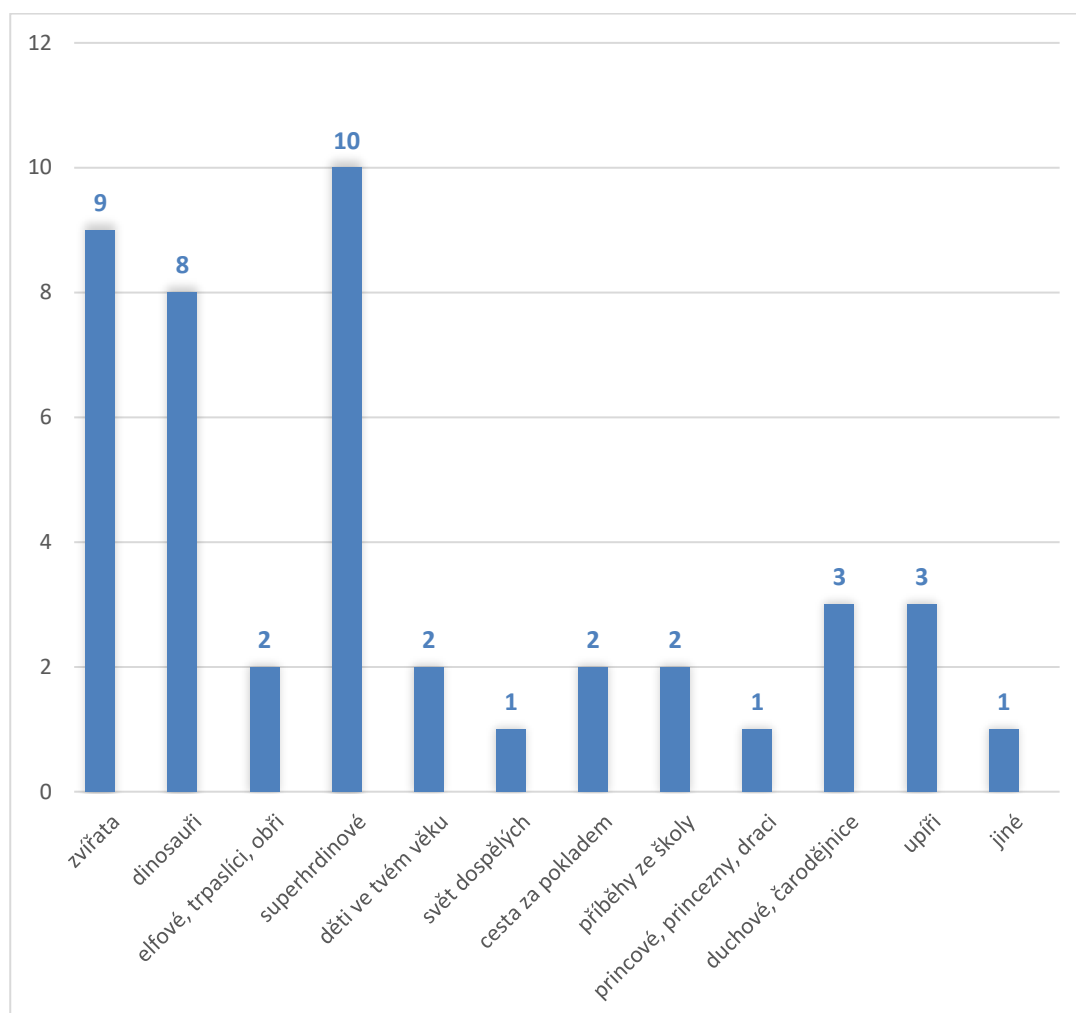
V této části jsou k nalezení odpovědi žáků ze třídy 5. B. Dotazník vyplňovalo celkem 20 dětí. Odpovědi byly zaneseny do sloupcových grafů a následně okomentovány.

Graf č. 15- Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (5. B)

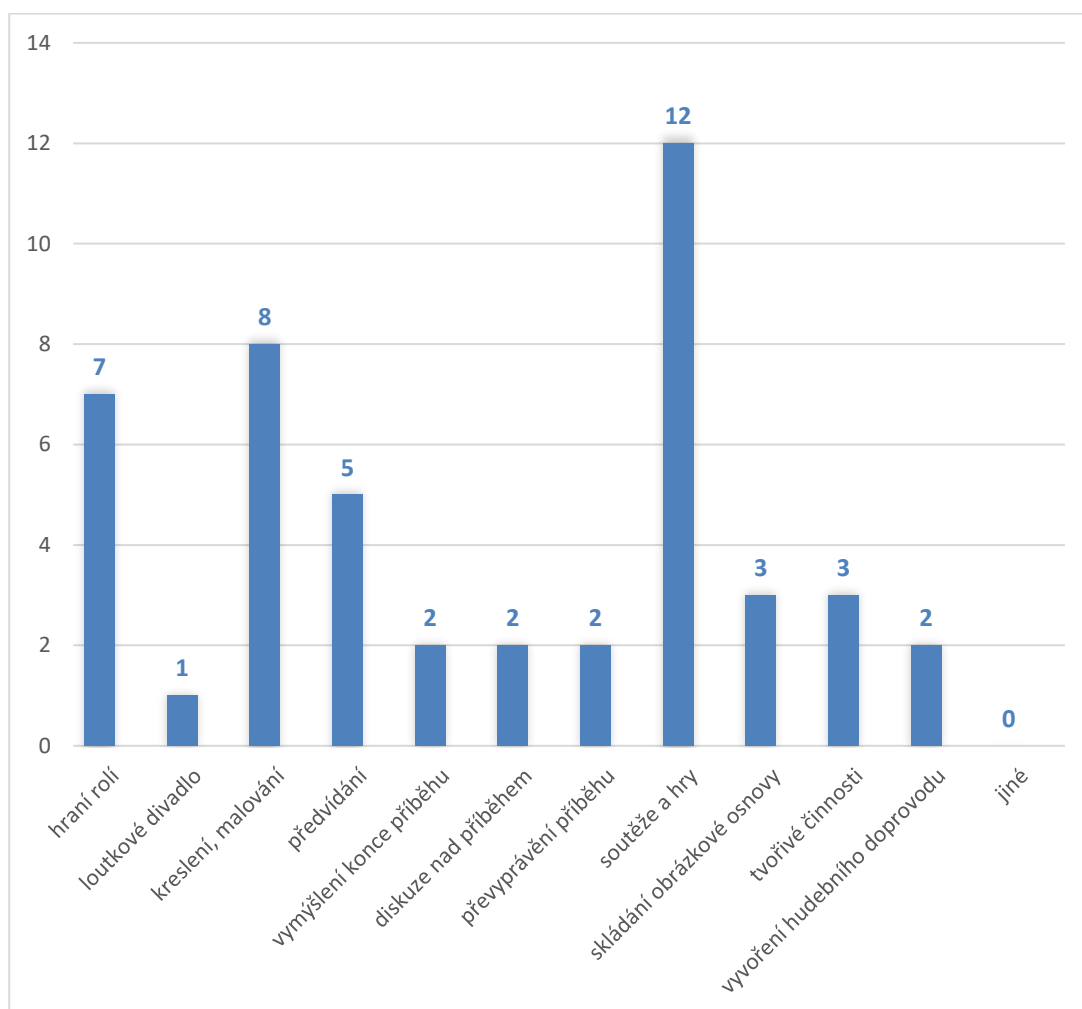
Žáci z 5. B dávají přednost humorným a strašidelným příběhům (9). O něco méně by si žáci volili fantasy (7) a příběhy se zvířecím hrdinou (6). Menší oblibu měly příběhy detektivní a dobrodružné (4). Nejméně žáků by si vybralo pohádku (3) a příběh s dětským hrdinou (1), bajku si dokonce nezvolil nikdo. V kolonce jiné jeden žák uvedl filmové zpracování příběhu.

Graf č. 16 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (5. B)

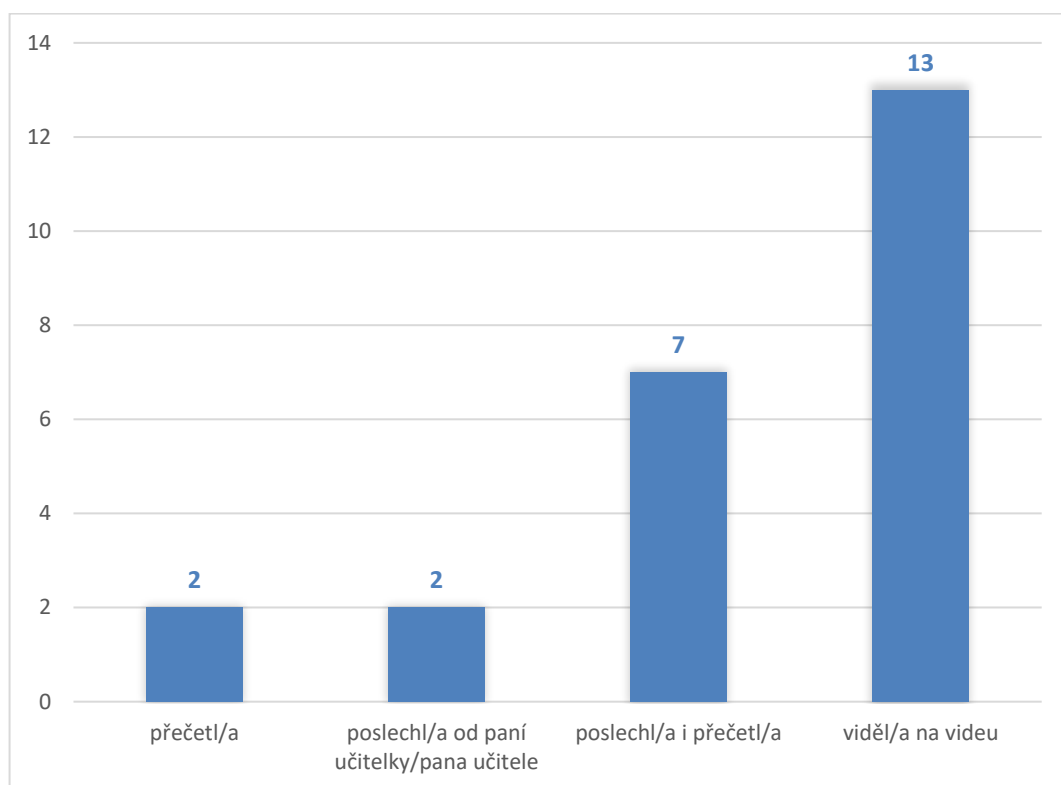
Z grafu je patrné, že v 5. B s naprostou převahou zvítězila tři témata, a to superhrdinové (10), zvířata (9) a dinosauři (8). Ostatní témata byla zastoupena v mnohem menší míře. Stejný počet hlasů získali duchové, čarodějnice a upíři (3), dále elfové, trpaslíci, děti, cesta za pokladem a příběhy ze školy (2). Nejméně atraktivní jsou pro žáky princezny a draci a svět dospělých (1). Jeden žák uvedl, že by ho zajímal příběh o monstrech a démonech.

Graf č. 17 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (5. B)

Z grafu můžeme vyčíst, že nejoblíbenější aktivitou pro práci s příběhy jsou soutěže a hry (12), dále kreslení a malování (8) a hraní rolí (7). Poměrně oblíbenou činností je také předvídání (5). Minimum žáků by si zvolilo skládání obrázkové osnovy a tvořivé činnosti (3), hudební ztvárnění příběhu, diskuzi, převyprávění a vymýšlení konce (2). Nejméně by žáky bavilo hraní loutkového divadla (1).

Graf č. 18 – Raději by sis příběh v angličtině... (5. B)

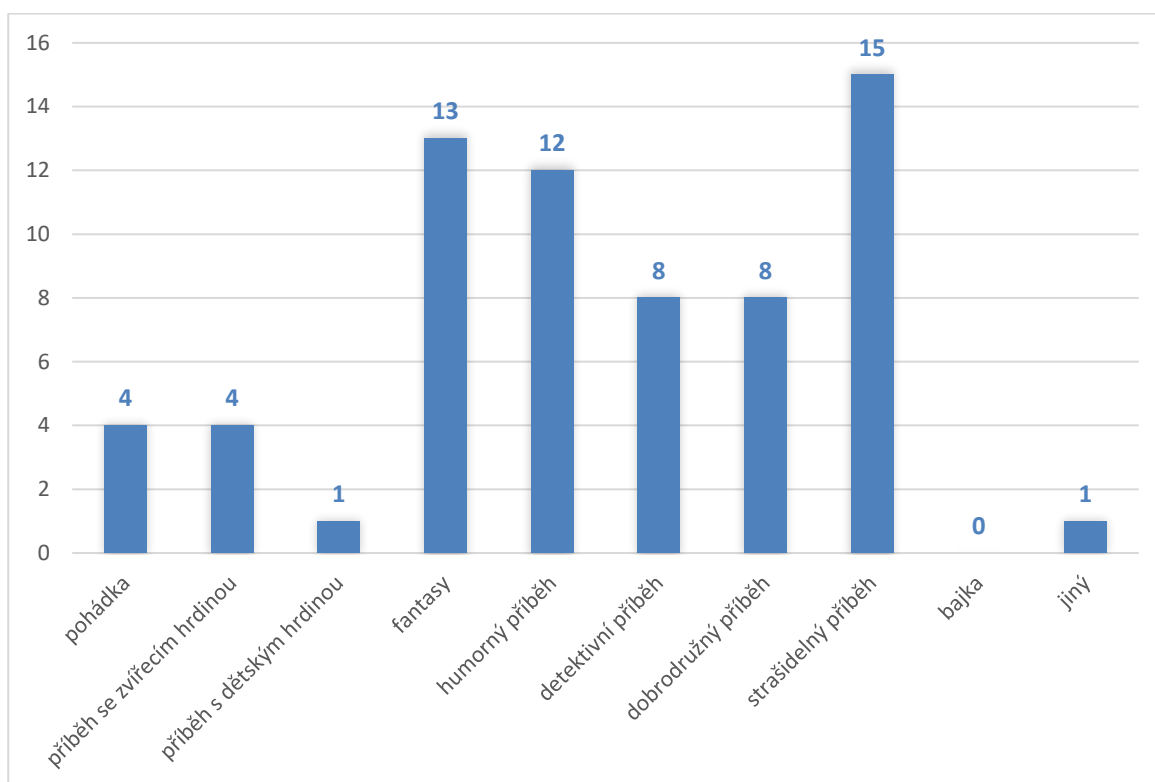

Nejvíce by žáci ocenili, kdyby mohli příběh sledovat prostřednictvím videa (13). Téměř o polovinu méně byla zastoupena kombinace poslechu a četby (7). Stejný počet hlasů získala četba a poslech (2).

Odpovědi žáků 5. C

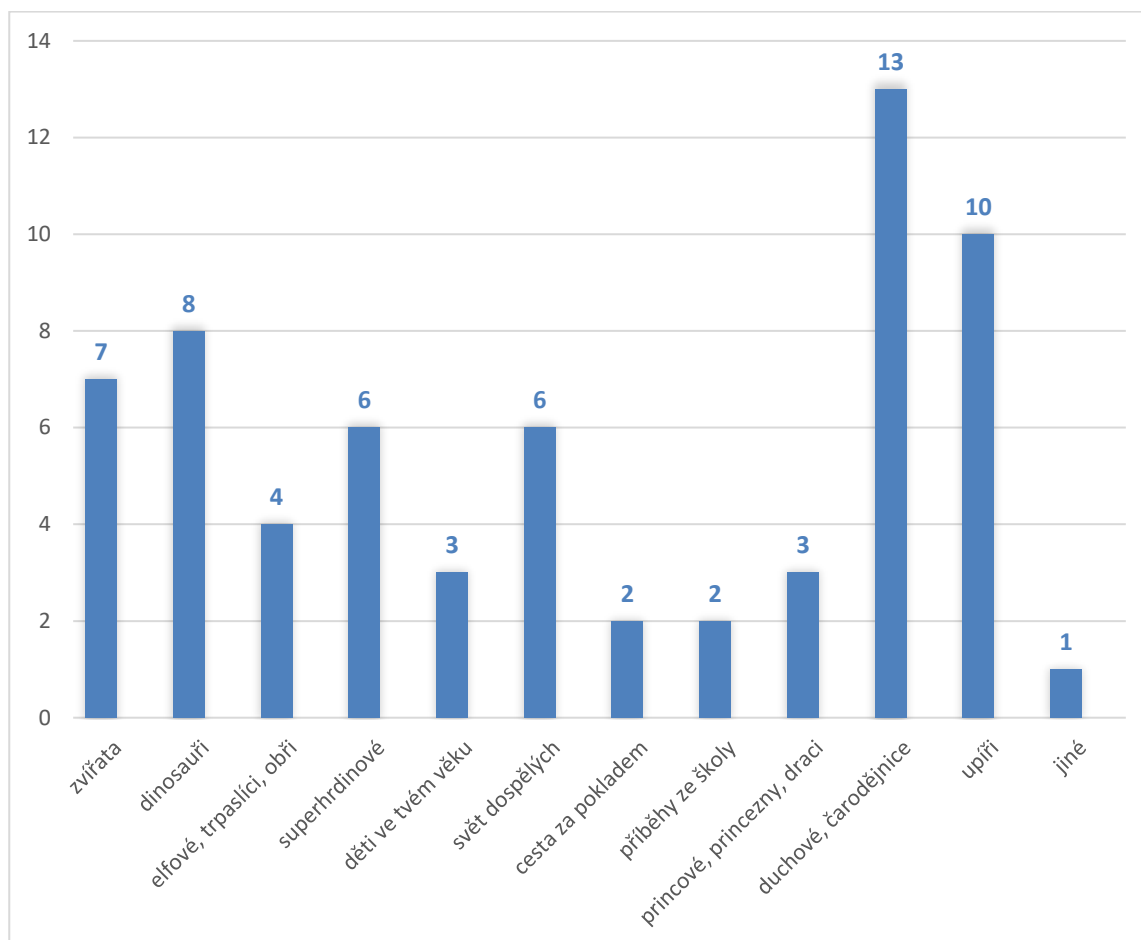
V této části jsou analyzovány odpovědi 22 žáků třídy 5. C. Odpovědi byly zaneseny do sloupcových grafů a následně okomentovány.

Graf č. 19 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (5. C)

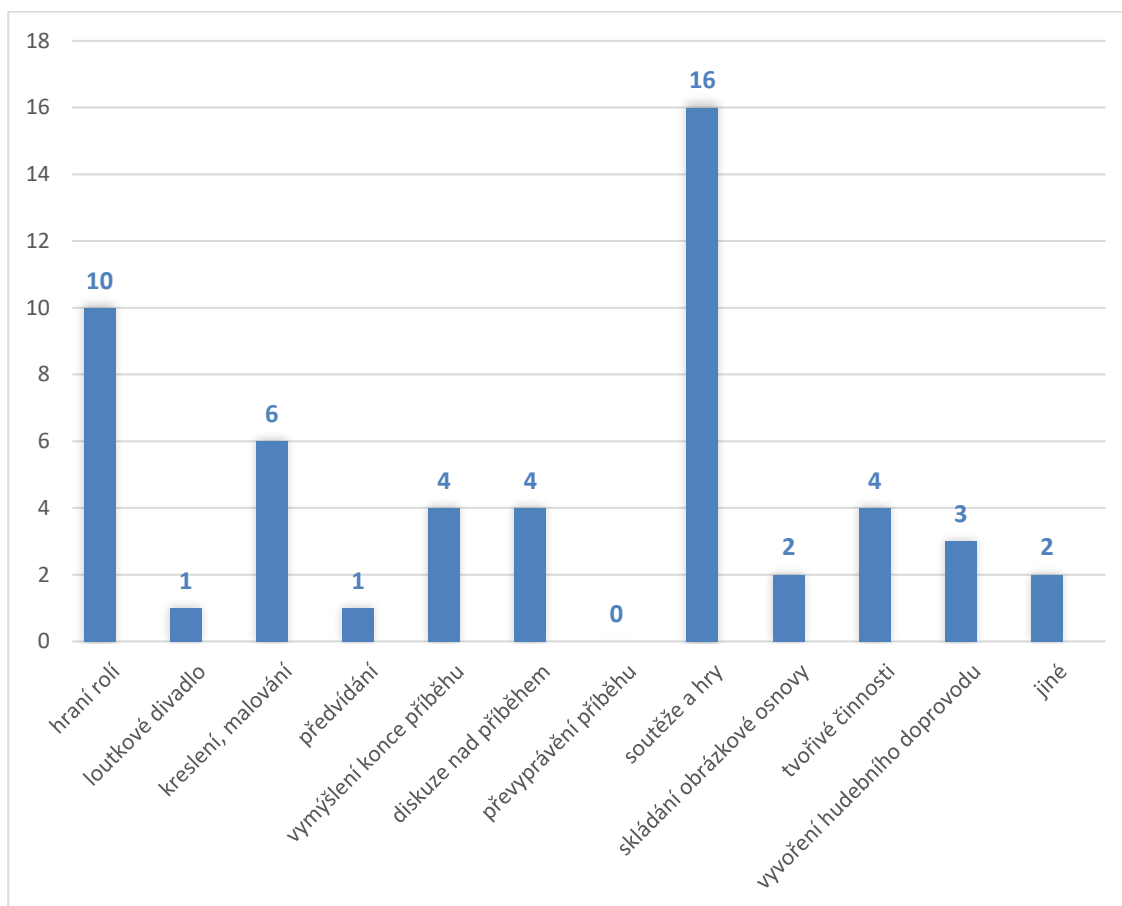
Z odpovědí žáků třídy 5. C vyplývá, že nejoblíbenějším žánrem je strašidelný příběh (15), fantasy (13) a humorný příběh (12). O něco méně byl zastoupen detektivní a dobrodružný příběh (8), dále pohádka a příběh se zvířecím hrdinou (4). Nejméně žáků by volilo příběh s dětským hrdinou (1), bajku by si nevybral nikdo ze třídy.

Graf č. 20 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (5. C)

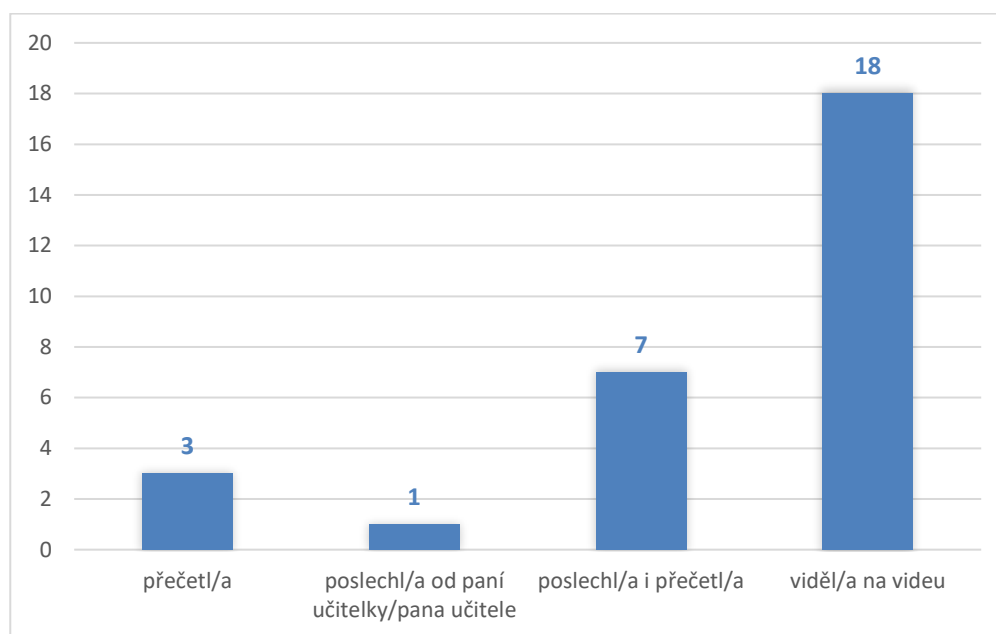
Z odpovědí žáků 5. C vyplývá, že nejoblíbenějším tématem jsou duchové a čarodějnice (13), poté upíři (10) a dinosauři (8). O něco méně by žáci volili příběhy o zvířatech (7), superhrdinech a světě dospělých (6). Malé množství žáků volilo elfy a trpaslíky (4), dále příběhy o dětech a princeznách a dracích (3). Nejmenší oblibu mají příběhy o cestě za pokladem a se školní tematikou (2). Jeden žák uvedl, že by ho zajímaly příběhy týkající se zemědělství.

Graf č. 21 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (5. C)

Z uvedených odpovědí vyplývá, že naprostá většina žáků upřednostňuje soutěže a hry (16). Znatelně méně jich uvedlo, že by rádo s příběhem pracovalo pomocí dramatizace, tedy hraní rolí (10). Menší zastoupení mělo vymýšlení konce příběhu, tvořivé činnosti a diskuze nad příběhem (4), dále také vytváření hudebního doprovodu (3). Nejméně dětí by si zvolilo skládání obrázkové osnovy (2), předvídání a loutkové divadlo (1). Žáci také uvedli vlastní odpovědi, a to práci ve skupinách a tvorbu příběhu dle vlastní fantazie.

Graf č. 22 – Raději by sis příběh v angličtině... (5. C)

Ukázalo se, že naprostá většina žáků třídy 5. C, stejně jako v ostatních třídách, preferuje zhlédnutí příběhu na videu (18). Druhou nejčastější odpovědí byla kombinace četby i poslechu (7). Menšina žáků by si příběh v angličtině chtěla přečíst (3). Nejméně byla zastoupena odpověď poslechu od učitele (1).

Poznátky ze srovnání odpovědí jednotlivých tříd

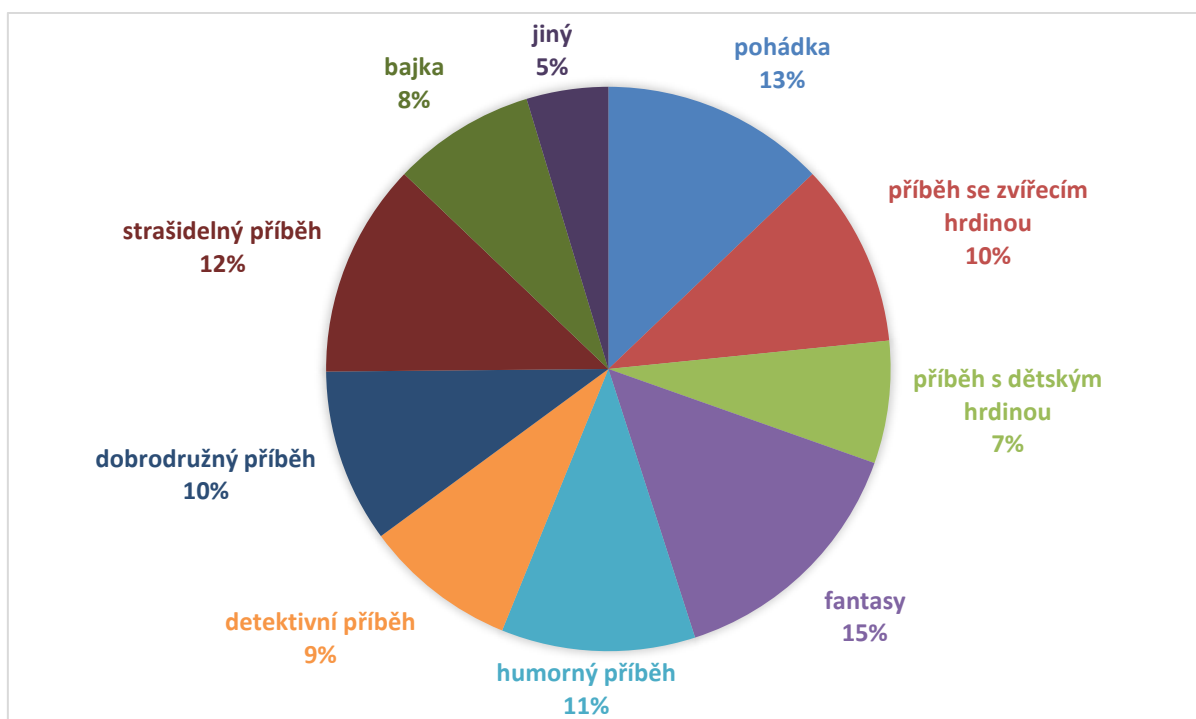
Při zkoumání výsledků z jednotlivých tříd mě velmi překvapilo, na kolik se odpovědi tříd 3. A a 3. B odlišují. Žáci ze 3. B se svými preferencemi jak v oblasti žánrů, témat a aktivit velmi blížili žákům z 5. ročníku. Naopak děti ze 3. A uváděly odpovědi odlišné, například ve 3. A při výběru žánru příběhu zvítězila fantasy, pohádka a příběh se zvířecím hrdinou, zatímco ve 3. B stejně tak jako v pátém ročníku byla nejoblíbenější fantasy, vtipný a hororový příběh. U témat žáci 3. A preferovali zvířata, elfy, trpaslíky a obry a příběhy ze školního prostředí, ve 3. B byla odpověď opět podobná spíše s 5. třídami, a to dinosauři, duchové a upíři. Přestože ve 3. A bylo velmi oblíbenou aktivitou hudební ztvárnění příběhu, ve 3. B už žáky tato činnost nezaujala v takové míře, stejně jako tomu bylo v 5. třídách, kde spíše preferovali hraní rolí. Při zkoumání, proč se třídy stejného ročníku významně odlišují v názorech, jsem zjistila, že ve 3. B je mnohem více starších žáků. Zatímco ve 3. A byli v době vyplňování pouze 3 desetiletí žáci, ve 3. B takových dětí bylo již 7. Myslím, že věk může hrát významnou roli v odlišnosti odpovědí obou tříd.

Srovnání odpovědí jednotlivých ročníků

Dalším cílem výzkumu bylo porovnat odpovědi, které v dotaznících uvedli žáci třetího a pátého ročníku. Zmíněné ročníky byly vybrány záměrně, aby byly rozdíly mezi výsledky znatelné. Předpokladem je, že se preference žáků budou lišit vlivem věku.

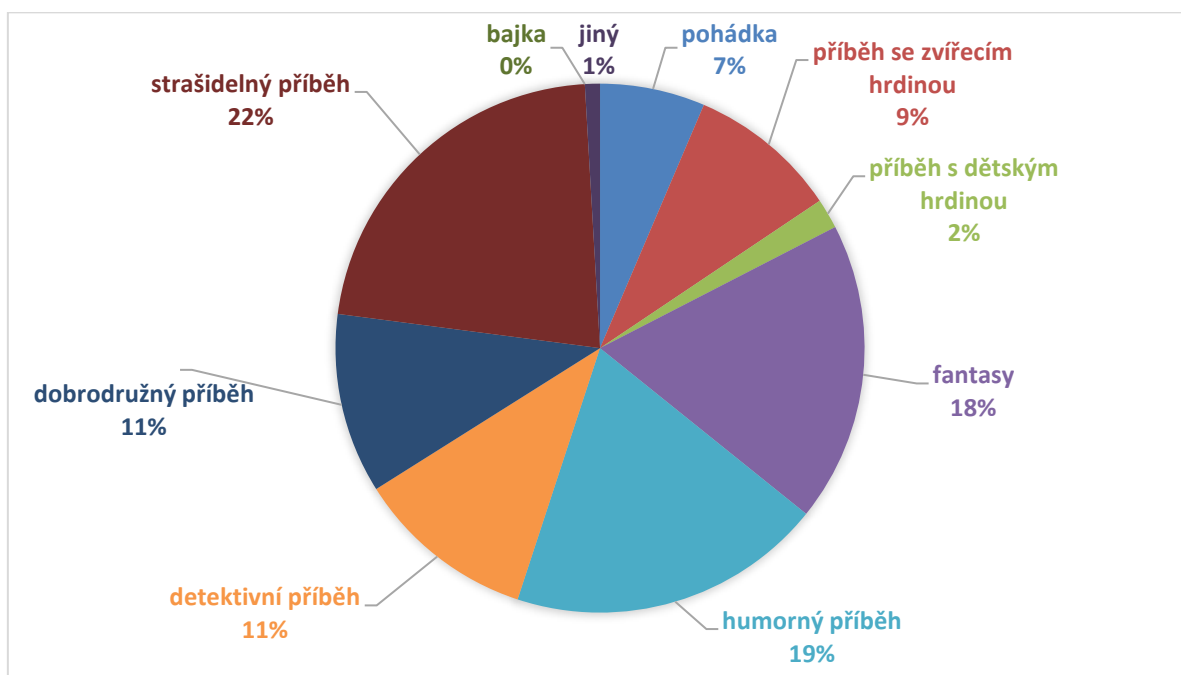
Odpovědi jednotlivých tříd jsou zaznamenány do výsečových grafů. Jako první je vždy uveden třetí ročník, až poté pátý. Jednotlivé grafy jsou vždy okomentovány a odpovědi mladších a starších žáků následně srovnány.

Graf č. 23 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (3. ročník)

Žáci třetího ročníku nejvíce preferují fantasy (15 %), pohádku (13 %) a strašidelný příběh (12 %). Mnoho dětí by také zajímal humorný (11 %) a dobrodružný příběh (10 %) a příběh se zvířecím hrdinou (10 %). Nejméně žáků by si vybralo detektivku (9 %), bajku (8 %) a příběh s dětským hrdinou (7 %). Do kolonky jiné žáci uvedli naučný příběh, smutný, napínavý, manga, příběh formou deníku a napínavý příběh.

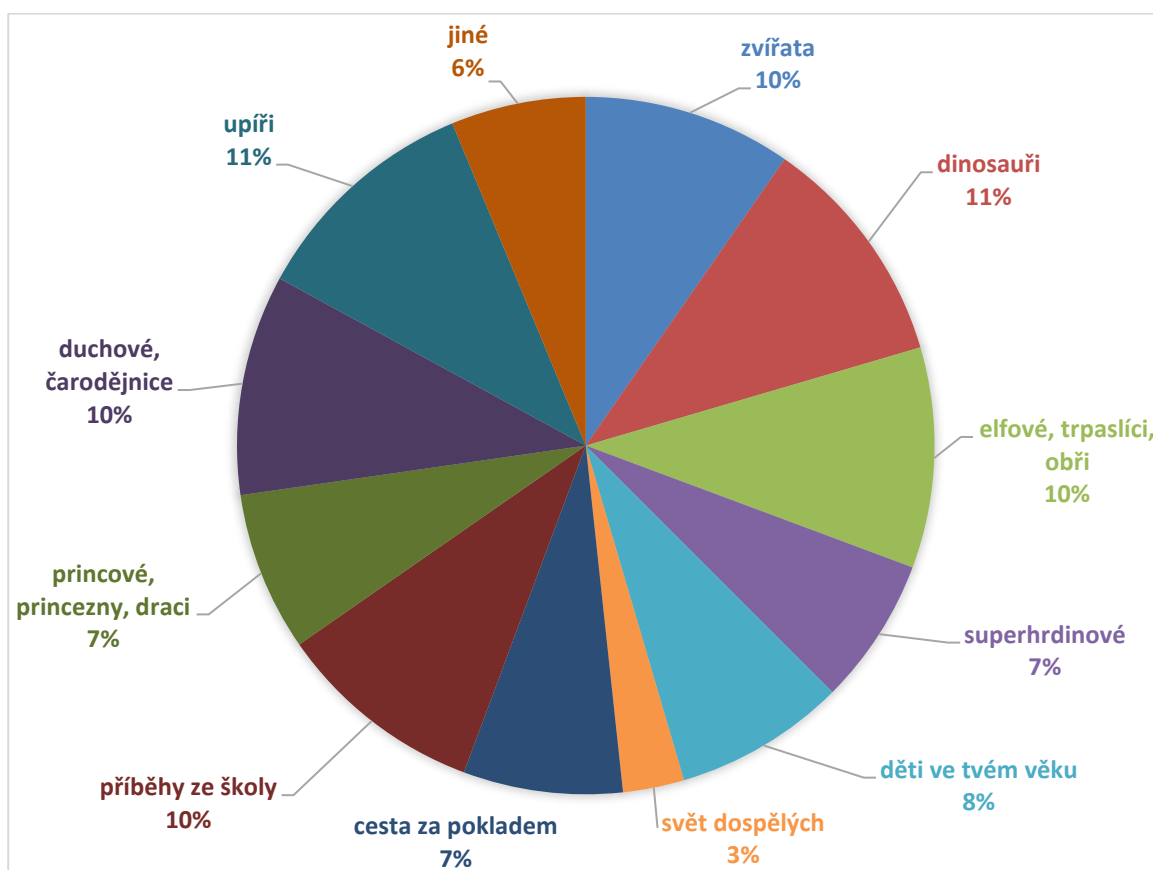
Graf č. 24 – Pokud by sis měl/a poslechnout nebo přečíst příběh v anglickém jazyce, který by tě nejvíce bavil? (5. ročník)

V pátém ročníku s velkým náskokem zvítězil strašidelný příběh (22 %), dále humorný příběh (19 %) a fantasy (18 %). Poměrně oblíbený byl také detektivní a dobrodružný příběh (11 %), dále příběh se zvířecím hrdinou (9 %) a pohádka (7 %). Jen málo žáků pátého ročníku by i zvolilo příběh s dětským hrdinou (2 %), bajku by si nevybral nikdo. Jeden žák také uvedl, že by ho zajímal příběh ztvárněný filmově.

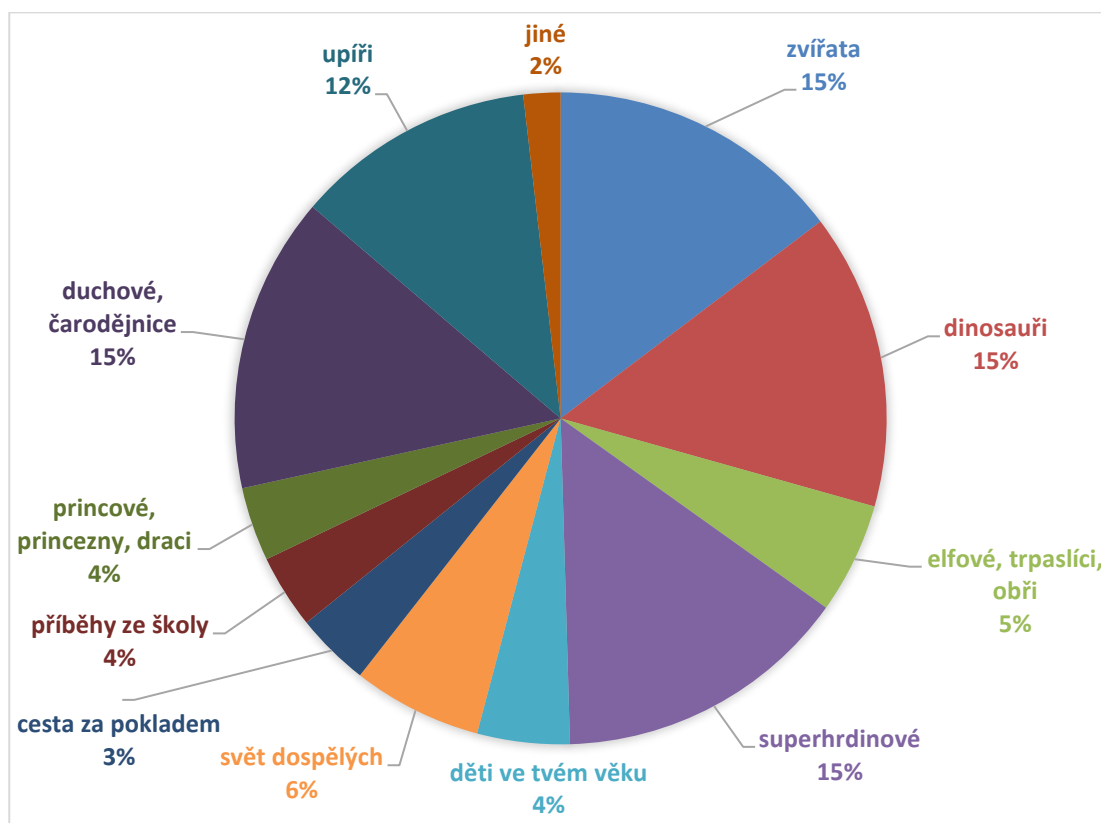
Pokud srovnáme oba grafy, zjistíme, že názory mladších a starších žáků se poměrně liší. Z grafu je patrné, že mladší žáci více preferují žánrovou pestrost. Jednotlivé typy příběhů jsou poměrně rovnoměrně zastoupeny. Naopak žáci pátého ročníku již mají svůj vkus více vyhraněný, což se v grafu projevilo tím, že rozdíly mezi jednotlivými žánry byly v některých případech značné. V obou ročnících se na vysokých pozicích umístily fantasy, strašidelný a humorný příběh, ve třetím ročníku také ještě pohádka, která u starších žáků patří spíše mezi méně oblíbené žánry. Dobrodružný a detektivní příběh a příběh se zvířecím hrdinou obdržely v dotaznících obou tříd kolem 10 %. Rozdíl mezi mladšími a staršími žáky se objevil u bajky a příběhu se zvířecím hrdinou. Oba žánry patřily v 5. ročníku k těm nejméně oblíbeným, bajku by si dokonce nevybral nikdo. Naopak ve třetím ročníku byly příběhy se zvířaty více oblíbené.

Graf č. 25 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (3. ročník)

Žáci třetího ročníku upřednostňují příběhy o dinosaurech a upírech (11 %), dále také příběhy ze školy, o elfech a trpaslících a o zvířatech (10 %). O něco méně je zaujaly příběhy o dětech, superhrdinech, princeznách a dracích a cestě za pokladem (7 %). Nejméně je zajímavá svět dospělých (3 %). Žáci také hojně využili možnosti dopsat vlastní návrhy na téma (6 %). Objevily se zde odpovědi jako například koně, netopýři, kočky, psi, dějepis, kamarádi, malování obrazů a výstava, bazén, Forrest Gump, rodina.

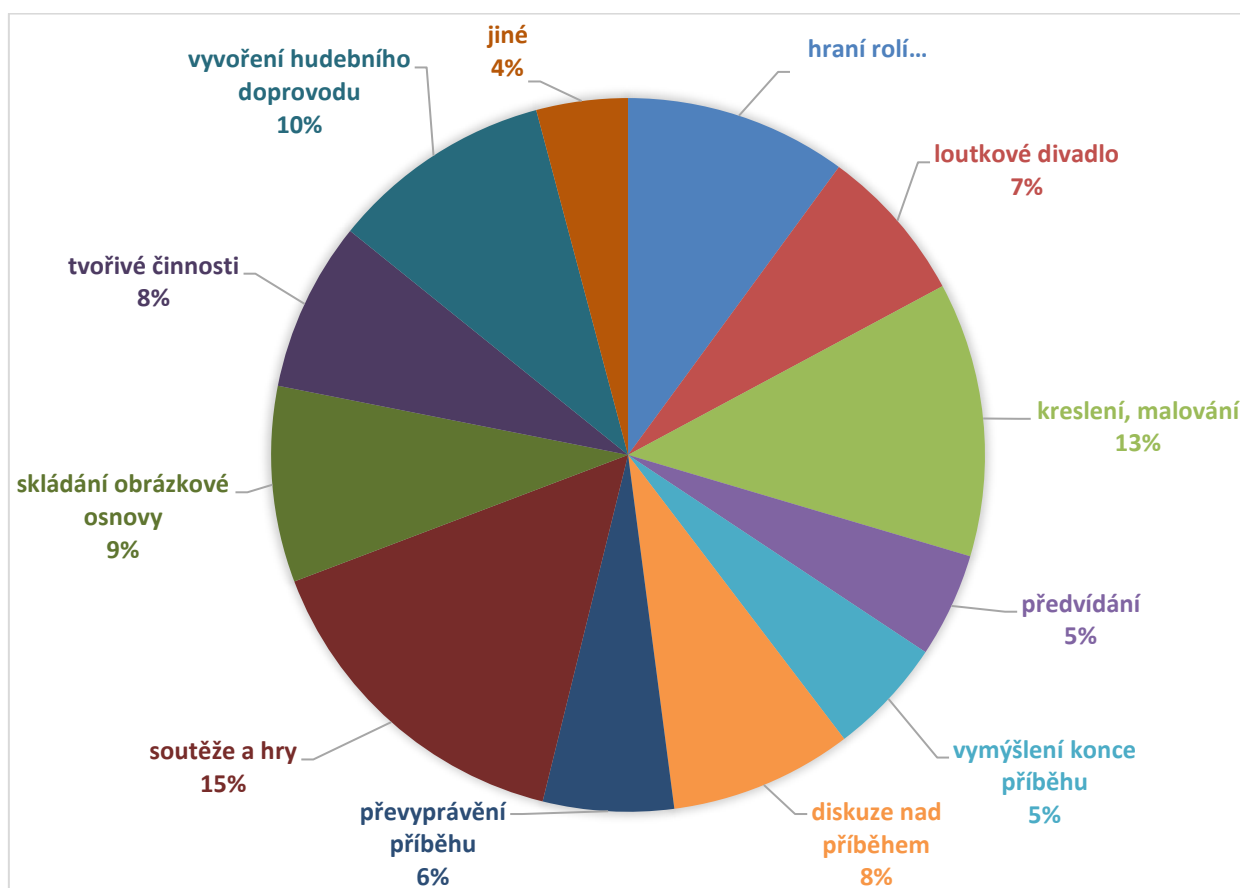
Graf č. 26 – O čem by měl být anglický příběh, který tě zaujme? (5. ročník)

V 5. ročníku žáci dávají přednost příběhům o superhrdinech, zvířatech, dinosaurech a čarodějnicích (15 %). Oblíbená je také upíří tematika (12 %). Ostatní témata už byla zastoupena v malém počtu. Příběhy ze světa dospělých by si zvolilo 6 % žáků, příběhy ze školního prostředí, o princeznách, dětech by si vybralo 4 % žáků. Nejméně z nich by se chtělo zabývat dobrodružnými příběhy o cestě za pokladem (3 %). Jen minimum žáků využilo možnost dopsat vlastní odpověď (2 %). Mezi nimi se objevilo téma monstra a démoni a zemědělství.

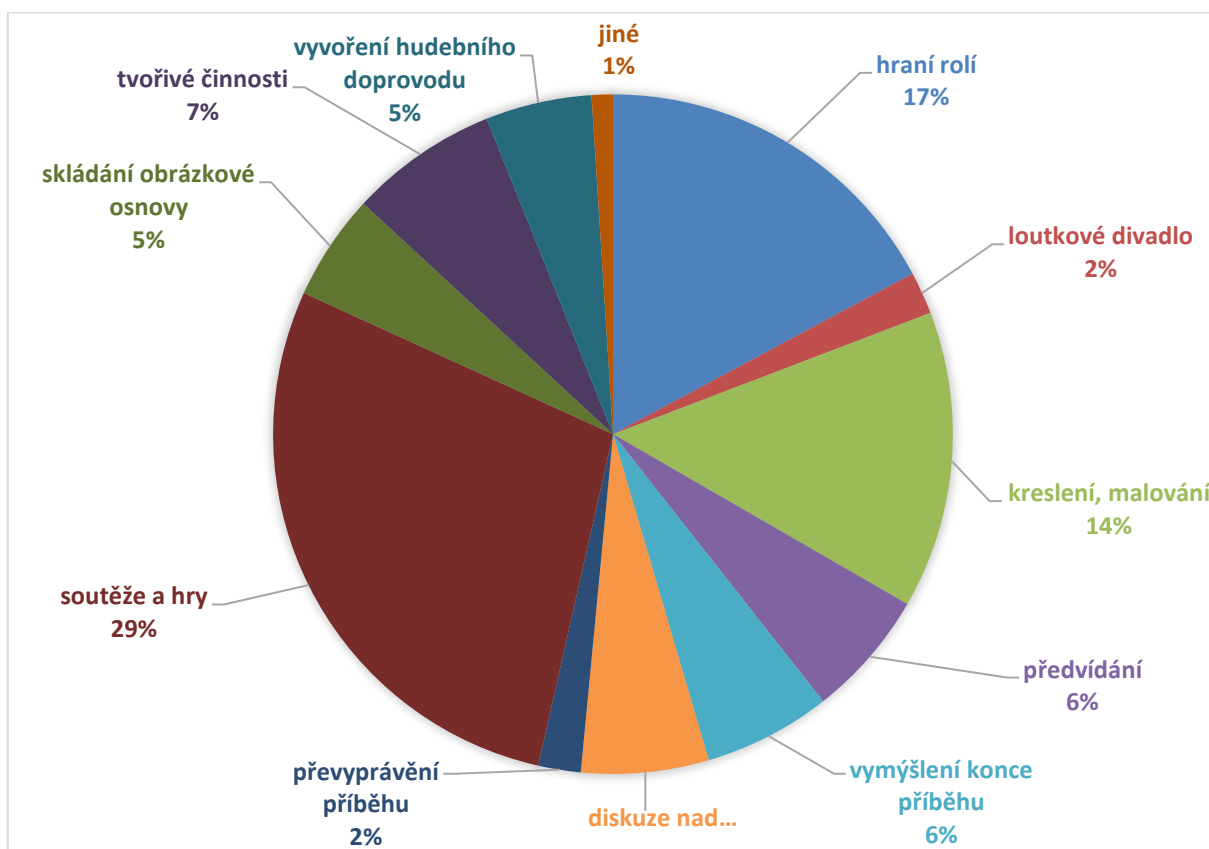
I u tematiky příběhů se objevují v odpovědích mladších a starších žáků značné rozdíly. V grafu třetího ročníku jsou opět jednotlivé odpovědi poměrně rovnoměrně zastoupeny, z čehož vyplývá, že mladší žáci se lépe přizpůsobí různým tématům. U starších žáků je značná preference několika témat. Oba ročníky se přibližně shodují v tom, která témata jsou nejoblíbenější (zvířata, dinosauři, čarodějnice a duchové). Výsledky dotazníků se liší v tom, které téma je nejméně oblíbené. U mladších žáků je to svět dospělých, u starších žáků cesta za pokladem, která je naopak u třetího ročníku poměrně dosti zastoupena.

Graf č. 27 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (3. ročník)

Žáci třetích tříd by s příběhem v hodinách anglického jazyka chtěli pracovat pomocí soutěží a her (15 %), kreslení a malování (13 %), hraní rolí a vytváření hudebního doprovodu k příběhu (10 %). V menším počtu bylo zastoupeno skládání obrázkové osnovy (9 %), tvořivé činnosti a diskuze nad příběhem (8 %) a loutkové divadlo (7 %). Nejméně žáků by ocenilo předvídání a vymýšlení konce příběhu (5 %). Žáci opět dopsali také mnoho vlastních nápadů (4 %) – překlad příběhu do českého jazyka, výroba a psaní knihy, předvádění příběhu (pantomima), vytváření vlastního příběhu, odhadování v půlce příběhu, co udělá hlavní hrdina.

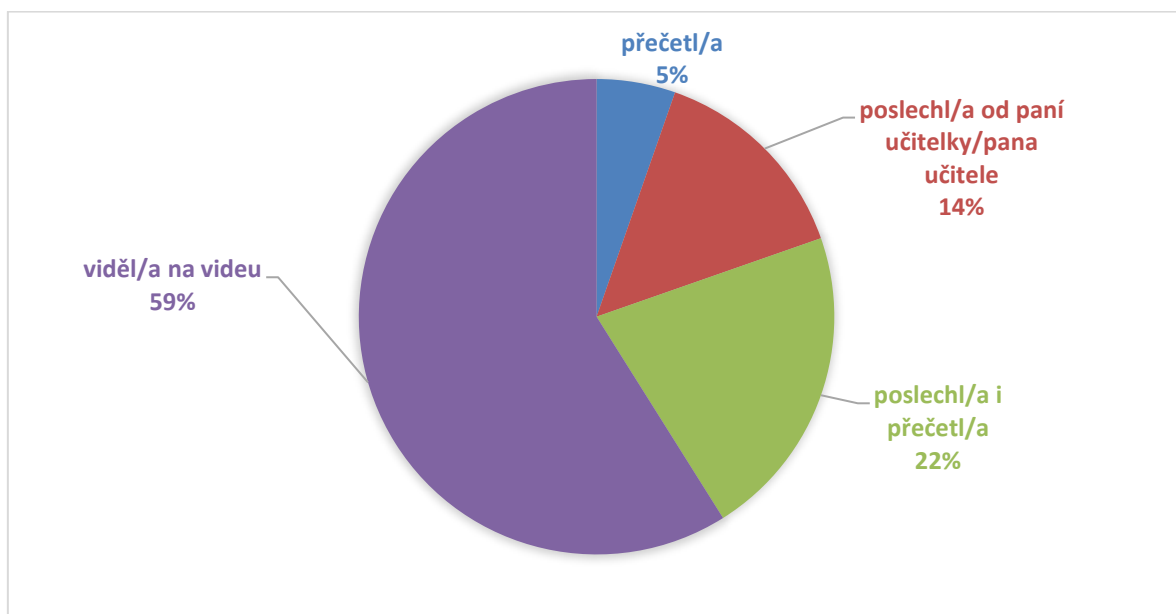
Graf č. 28 – Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat? (5. ročník)

Žáci pátého ročníku preferují práci s příběhem formou soutěží a her. Velmi oblíbenými aktivitami jsou také hraní rolí (17 %) a kreslení a namalování příběhu (14 %). Ostatní aktivity byly zastoupeny již v menším počtu, tvořivé činnosti by si zvolilo 7 % žáků, předvídaní, domýšlení konce příběhu a diskuzi nad příběhem by si vybralo 6 % dětí, skládání obrázkové osnovy a hudební doprovod k příběhu pouze 5 %. Nejméně by starší žáci chtěli vytvářet loutkové divadlo a převyprávět příběh (2 %). Minimum žáků (1 %) využilo možnost napsání vlastní aktivity. Zde žáci navrhovali skupinovou práci a tvorbu příběhu dle vlastní fantazie.

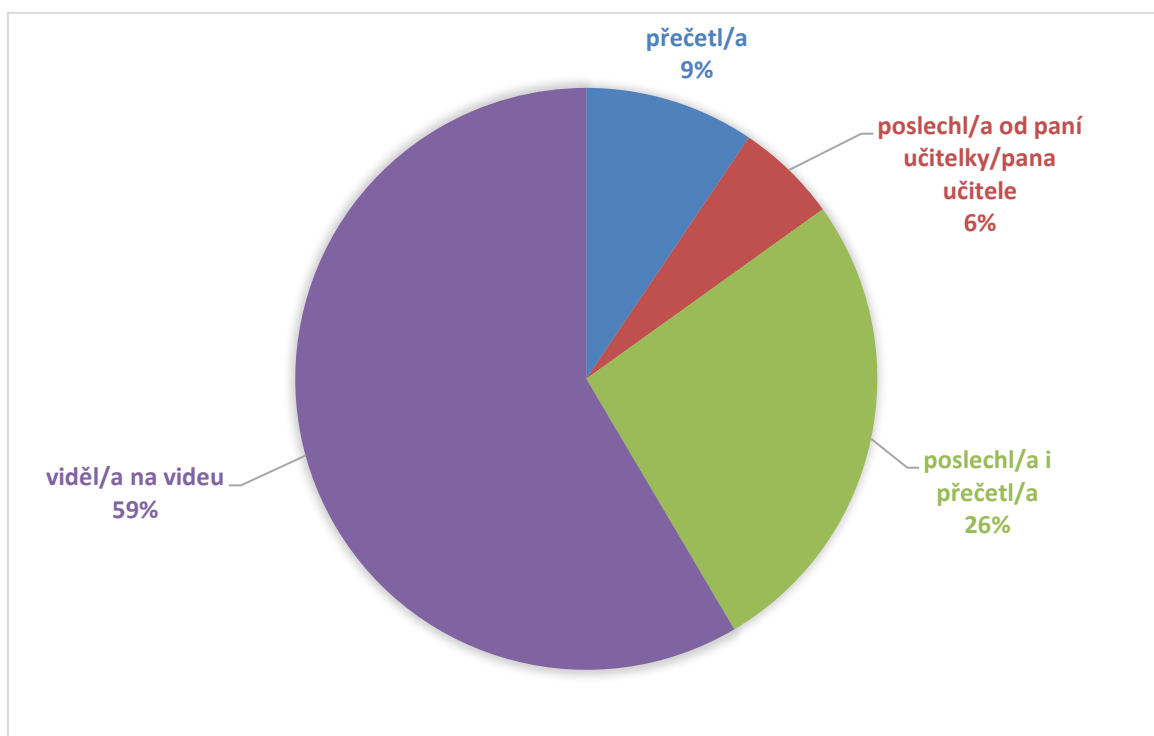
Ze srovnání obou grafů je patrné, že mladší žáci více preferují pestrost aktivit. Při vyplňování dotazníků většinou využívali možnost zaškrtnout více možností, naopak starší žáci často označili pouze jednu odpověď. Oba ročníky shodně uvedly soutěže a hry jako nejoblíbenější aktivitu, přestože u žáků třetích tříd nebyl rozdíl od ostatních aktivit tak znatelný jako u starších žáků.

Graf č. 29 – Raději by sis příběh v angličtině... (3. ročník)

Ve třetích třídách se nejoblíbenějším způsobem předání příběhu stalo s 59 % video, poté kombinace poslechu i čtení s 22 %. 14 % žáků by si příběh nejraději poslechlo od učitele. Nejméně žáci volili pouze čtení anglických příběhů (5 %).

Graf č. 30 – Raději by sis příběh v angličtině... (5. ročník)

I v pátém ročníku by žáci nejraději poznali příběh prostřednictvím videa (59 %). 26 % žáků by si zvolilo poslech i přečtení. Četbu příběhu by si zvolilo 9 % respondentů. Pouze 6 % žáků by si vybralo klasické vyprávění učitele.

Při srovnání odpovědí třetího a pátého ročníku nalezneme mnoho podobností. Mladší i starší žáci si shodně zvolili video jako nejoblíbenější způsob, jak se seznámit s příběhem. Obě skupiny také početně volily kombinaci poslechu a četby. Rozdíl v obou grafech nalezneme v tom, zda by žáci volili spíše poslech od učitele, nebo si příběh sami přečetli. Mladší děti volily mnohem častěji poslech, četbu zvolilo jen minimum žáků. Starší žáci naopak preferovali četbu nad poslechem.

V. VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Z teoretické části diplomové práce vyplynulo, že je pro žáky velmi obohacující, pokud do výuky anglického jazyka zařadíme příběhy. Ty totiž mají jak vzdělávací, tak výchovnou hodnotu a umožňují využití mezioborových přesahů. Zároveň jsou také oživením klasické výuky a pro žáky velkým motivačním prvkem. Dále bylo zjištěno, že by měl učitel příběhy do hodin vybrat pečlivě podle předem daných kritérií, která se týkají obsahu, použitého jazyka, výchovné hodnoty, mezioborových přesahů atd.

Výběrem příběhu se dále zabývala praktická část práce. Cílem dotazníkového šetření bylo zodpovědět výzkumné otázky: Jaký žánr příběhů by si vybrali žáci na prvním stupni základní školy? Jaká témata příběhů je nejvíce zajímaví? Pomocí kterých aktivit by žáci chtěli s příběhy pracovat? Preferují četbu příběhu, vyprávění učitele, nebo video? Jak se liší názory žáků 3. a 5. ročníku?

Z výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že žáci prvního stupně nejvíce preferují fantasy, strašidelné a humorné příběhy. Nejméně by ocenili bajku a příběh s dětským hrdinou. Dotazník se dále zabýval tematikou příběhů. Těmi nejoblíbenějšími tématy se stali dinosauři, duchové a čarodějnice, upíři a zvířata. Žáci by si naopak nejméně chtěli přečíst či poslechnout příběh, který se týká světa dospělých. Výzkum také zjišťoval, které aktivity by žáci chtěli do hodiny anglického jazyka s příběhem zařadit. Naprostá většina dětí by si zvolila soutěže a hry, dále také výtvarné ztvárnění příběhu a dramatizaci. Naopak nejméně z nich by si zvolilo domýšlení konce příběhu, loutkové divadlo a převyprávění příběhu. Poslední otázka dotazníku zjišťovala, zda žáci preferují produktivní, nebo receptivní činnosti, tedy zda by si příběh raději přečetli, nebo si ho poslechli od učitele či zhlédli na video. Výsledky šetření prokázaly, že naprostá většina žáků mladšího školního věku upřednostňuje video před poslechem nebo četbou příběhu.

Zajímavé informace přineslo také srovnání odpovědí žáků třetího a pátého ročníku. Preference ve výběru příběhu a aktivit se s věkem mírně liší. Ze srovnání odpovědí vyplynulo, že mladší žáci preferují větší pestrost jak žánrů, tak ale i tematiky příběhů a aktivit, které při práci s ním použijeme. Naopak starší žáci dávají přednost pouze některým žánrům, tématům a typům aktivit, proto bychom měli při plánování hodiny s využitím storytellingu důkladně přemýšlet nad výběrem příběhů i aktivit tak, aby žáky lekce bavila. Za povšimnutí stojí také to, že mladší žáci byli při vyplňování dotazníku mnohem sdílnější.

Častěji využívali možnost dopsat svou vlastní odpověď, naopak u starších žáků to bylo spíše výjimkou.

Doporučení do praxe vyplývající z výzkumu

Z teoretické části práce vyplynulo, že příběhy mají velkou vzdělávací a výchovnou hodnotu a rozvíjejí žáky po všech stránkách. Je tedy vhodné, aby učitelé pravidelně metodu storytellingu zařazovali do své výuky. Zjištění získaná na základě výzkumu mohou pomoci učitelům anglického jazyka při výběru příběhu a následném plánování výuky. Z výsledků dotazníkového šetření u žáků je patrné, že je důležité příběh a následné aktivity pro práci s ním pečlivě vybrat. Při vyhledávání textu je důležité sledovat didaktickou vhodnost příběhu, ale zohledněny by měly být také zájmy a názory dětí. Zejména žáky pátého ročníku zaujmeme pouze určitými žánry a tématy, naopak mladší žáci nejsou tak nároční, a tak je nadchne velké množství příběhů. Odpovědi žáků poukazují na to, že velký potenciál má také digitální storytelling, neboť moderní technologie jsou velmi blízké již žákům na prvním stupni základních škol. Je tedy vhodné, aby učitelé kromě klasického vypravování uváděli příběhy do hodin i pomocí techniky. Výsledky výzkumu mohou posloužit také učitelům českého jazyka při výběru příběhů do čtenářských lekcí, jelikož obliba žánru a tématu bude u dětí dle mého názoru velmi podobná, ne-li stejná i u příběhů v mateřském jazyce.

Omezení výzkumu

Nedostatky dotazníkového šetření jsou spatřovány v omezeném počtu respondentů. Pokud by byl dotazník zadán více žákům i z jiných škol, byly by výsledky výzkumu přesnější. Výsledky šetření také mohlo ovlivnit genderové složení tříd. Mezi respondenty značně převažovali chlapci (z 58 %). Zajímavým srovnáním by bylo zadat dotazník ve třídě, ve které převažují dívky a sledovat, zda by se odpovědi lišily. Dalším možným výzkumem by také mohlo být praktické ověření toho, jaké příběhy žáci v hodinách anglického jazyka oceňují. Výzkum by spočíval v sestavení několika lekcí s příběhy různých žánrů a témat a následném zhodnocení žáky během rozhovorů.

Další otázky vyplývající z výzkumu

Vzhledem k tématu, kterým se diplomová práce zabývá, a výzkumu, který byl proveden, je na místě zamyslet se nad dalšími otázkami, jako například: V jaké míře zařazují učitelé příběhy do hodin anglického jazyka? Za jakým účelem příběhy do hodin zařazují? Jak s příběhy pracují? Jakým způsobem učitelé příběhy a aktivity do hodin vybírají? Z jakých zdrojů příběhy čerpají? Jak velký vliv má výběr příběhu na motivaci a aktivitu žáků?

VI. ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá metodou storytellingu a jejím využitím v hodinách anglického jazyka na prvním stupni základních škol. Cílem bylo pomocí dotazníkového šetření zjistit, jaké příběhy pro výuku jazyka by si vybrali žáci mladšího školního věku, jak by s nimi chtěli pracovat a zda preferují četbu, poslech nebo videoprojekci příběhu. Výsledky jednotlivých ročníků byly následně porovnány.

Storytelling neboli vypravování příběhů je záležitostí velmi starou, neboť příběhy si lidé předávali po generacích již v dávných dobách. Ve 20. století se příběhy začlenily více do pedagogiky a didaktiky. Přestože někteří učitelé na tuto metodu při výuce cizích jazyků dříve pohlíželi skepticky, v současnosti se začíná stále častěji vypravování příběhů dostávat do hodin anglického jazyka. Narací se zabývají také mnozí odborníci, kteří vydávají odborné publikace a metodické příručky.

Hlavním úkolem diplomové práce bylo s pomocí uvedené literatury nahlédnout na příběhy jako na jeden z vyučování anglického jazyka. Dále se práce zabývala přínosy, které nám jejich zavedení do výuky přináší. Podrobně rozebrala, jakým způsobem vybrat příběh, a nastínila také, které aktivity může učitel zahrnout do části hodiny před, při a po čtení nebo vyprávění příběhu. Nakonec bylo jednou z myšlenek naplánovat výzkum formou dotazníkového šetření, které by zodpovědělo výzkumné otázky.

Z výzkumu vyplynulo, že pokud by žáci mladšího školního věku měli možnost vybrat si příběh v anglickém jazyce, většina by upřednostnila strašidelné, humorné nebo fantasy příběhy. Z témat je nejvíce zajímali duchové, čarodějnice, zvířata a upíři. S příběhem žáci nejraději pracují pomocí soutěží a her či výtvarného ztvárnění příběhu, ale baví je také dramatizace. Z výsledků dotazníku také vyplynulo, že žáci prvního stupně dávají přednost sledování příběhu prostřednictvím videa před poslechem či četbou. Při srovnání odpovědí dvou ročníků vyšlo najevo, že žáci 5. ročníku vykazují vyšší nároky na výběr příběhu než žáci 3. ročníku, neboť starší děti preferují specifické typy příběhů a aktivit, zatímco mladším dětem se zavedeme téměř jakýmkoliv příběhem a aktivitou. Je potřeba, aby se učitelé při výběru nezaměřovali pouze na didaktický potenciál příběhů, ale také na zájmy a potřeby žáků. Dále je také vhodné vzhledem k preferencím žáků kromě klasického vyprávění příběhu zařazovat i digitální storytelling.

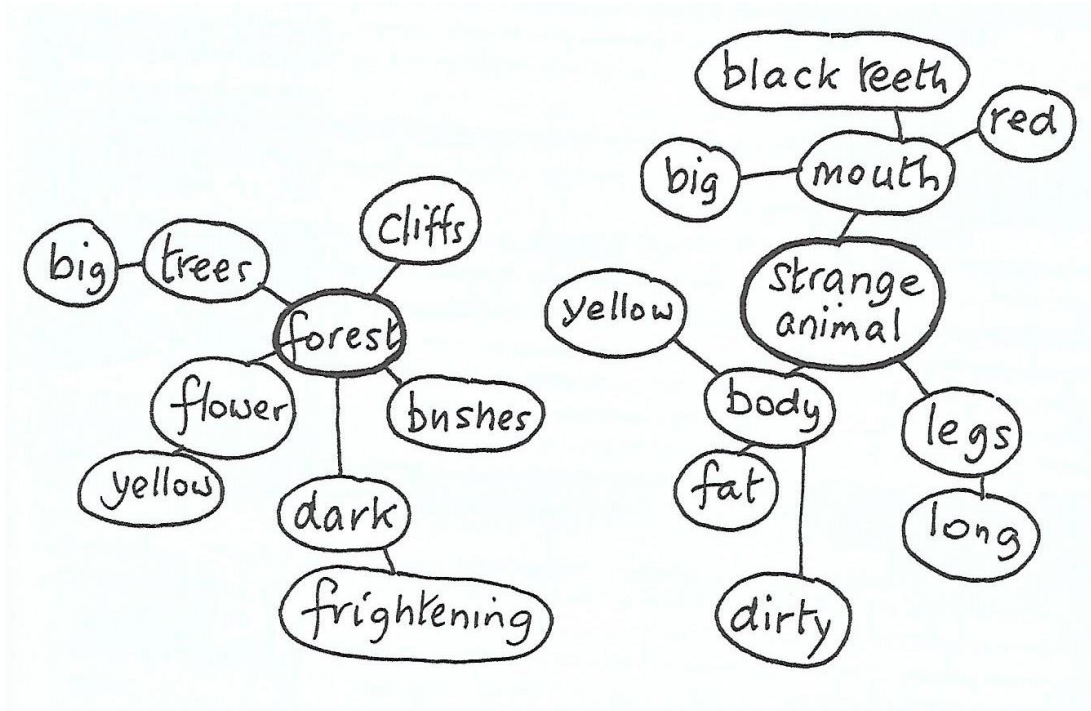
POUŽITÁ LITERATURA

- Cameron, L. (2018). *Teaching languages to young learners*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ellis, G., & Brewster, J. (2014). *Tell it again!: The storytelling handbook for primary english language teachers*. Manchester: British Council.
- Elovskaya, S. V., Stanchuliak, T., & Karandeeva, L. (2019). *THE HOLISTIC APPROACH TO TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE*. INTED2019 Conference, Valencia, Spain.
https://www.researchgate.net/publication/338690109_THE_HOLISTIC_APPROACH_TO_TEACHING_ENGLISH_AS_A_FOREIGN_LANGUAGE
- Gibbons, P. (2002). *Scaffolding Language, Scaffolding Learning, Second Edition: Teaching English Language Learners in the Mainstream Classroom*. Heinemann.
- Košťálová, H., Šafránková, K., Hausenblas, O., & Šlapal, M. (2010). *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: ČŠI.
http://www.csicr.cz/html/CGvzdelavaci_cil/html5/index.html?&locale=CSY%3E&pn=5
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2nd ed.). Praha: Grada.
- Morgan, J., & Rinvolutri, M. (1984). *Once upon a Time: Using Stories in the Language Classroom (Cambridge Handbooks for Language Teachers)* (1st ed.). Cambridge University Press.
- Pavlovská, M. (2011). *Storytelling, klíčová kompetence pedagoga*. Wiki.Rvp.Cz.
https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/Storytelling,_kl%C3%AD%C4%8Dov%C3%A1_kompetence_pedagoga
- Ramasubramanian L., Albrecht J. (2018) *Implementation*. In: Essential Methods for Planning Practitioners. The Urban Book Series. Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-68041-5_7
- Shin, J. K., & Crandall, J. A. (2013). *Teaching Young Learners English: From Theory to Practice* (1st ed.). Cengage learning.

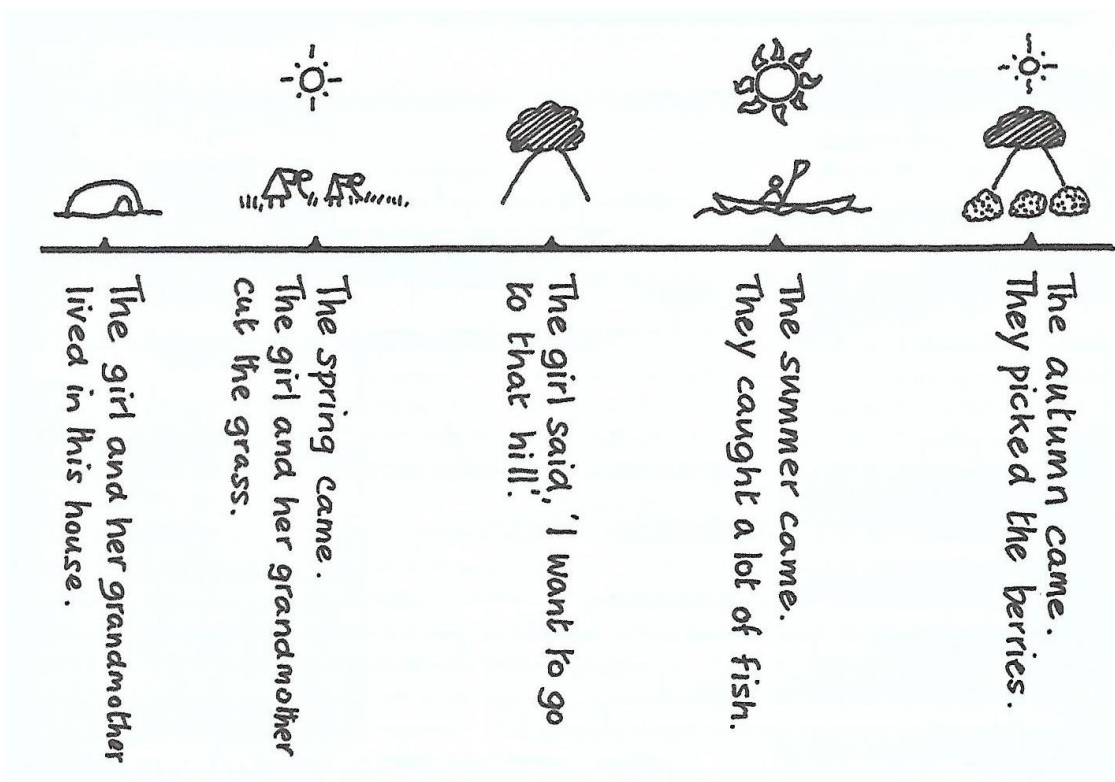
- Slattery, M., & Willis, J. (2001). *English for Primary Teachers: A handbook of activities and classroom language*. Oxford: Oxford University Press.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (1999). *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum.
- Watts, E. (2006). *Oxford basics for children: Storytelling*. Oxford: Oxford University Press.
- Wright, A. (2008). *Storytelling with children*. Oxford: Oxford University Press.
- Zajícová, P. (2008). *Narace a vyučování jazyku*. Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Myšlenková mapa (Wright, 2008, s. 59)

Příloha č. 2 – Časová osa (Wright, 2008, s. 54)

- elfové, trpaslíci, obři
- superhrdinové
- děti ve tvém věku
- svět dospělých
- cesta za pokladem
- příběhy ze školy
- princové, princezny, draci
- duchové, čarodějnice
- upíři
- jiné (napíš:)

6. Jak bys chtěl/a s příběhem v hodinách angličtiny pracovat?

Můžeš zaškrtnout i více aktivit.

- hraní rolí, přehrání příběhu
- loutkové divadlo
- kreslení, malování příběhu
- předvídání, o čem příběh bude (podle obrázků, slov)
- vymýšlení konce příběhu
- povídání si o příběhu
- převyprávění příběhu
- soutěže a hry
- skládání obrázků podle toho, jak jde příběh za sebou
- tvořivé činnosti (například vytvoření postav z papíru)
- vytvoření hudebního doprovodu k příběhu
- něco jiného
(napíš:.....)

7. Raději by sis příběh v angličtině...

- přečetl/a
- poslechl/a od paní učitelky/pana učitele
- poslechl/a i přečetl/a
- viděl/a na videu

SUMMARY

This diploma thesis focuses on using storytelling in teaching primary school pupils. The theoretical part deals with storytelling as a method of English teaching. It describes young learners and the specifics of teaching them English. It also includes the benefits of using stories in the English classroom, the ways of presenting stories, the criteria for choosing stories, and the activities that can be used before, during, and after the story. The practical part covers research which was realized through a survey among primary school pupils of the third and fifth grades. The aim of the research was to find out what genres and topics of stories would pupils choose and what activities related to stories they like the most. The results of the research suggest that teachers should thoroughly choose stories for English teaching according to the interests of young learners.